

Uredništvo: aprava: Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 22-41-22-64. Mesečna naročnina 20 lit. = Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.804 za inserate. Izključno zastopstvo za oglaševanje: Italije in inosevnstva: UPI S. A. Milano. Rokopisov se vračama.

SLOVENEK

DECEMBER-1944
19
TOREK

Starke deutsche Kräfte in breiter Front aus dem Westwall zum Angriff angetreten

Vorderste USA-Stellungen im ersten Ansturm überannt - Gegner völlig überrascht - Deutsche Truppen im Gegenangriff wieder in Kaisersberg eingedrungen - Feindliche Niederlage beiderseits Bagnacavallo - Sowjetische Angriffe südlich des Plattensees abgeschlagen

Aus dem Führerhauptquartier, 18. Dezember, DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Starke deutsche Kräfte sind am 16. Dezember um 5.30 Uhr in breiter Front aus dem Westwall nach einer kurzen aber gewaltigen Feuerbereitung zum Angriff angetreten und haben die vordersten amerikanischen Stellungen zwischen dem Hohen Venn und dem Nordteil Luxemburgs im ersten Ansturm überannt. Die grosse Angriffsschlacht nimmt, von starken Jagdfliegerverbänden geschützt, ihren Fortgang. Einzelheiten können, um dem völlig überraschten Gegner keine Anhaltspunkte zu bieten, erst später bekanntgegeben werden. Im Kampf mit der feindlichen Luftwaffe über dem Frontgebiet haben Geschwader unserer Jagdflieger nach bisher vorliegenden Meldungen 48 feindliche Jagdbomber abgeschossen. Flakartillerie der Luftwaffe vernichtete ausserdem 21 feindliche Flugzeuge. In der Nacht griffen starke Kampf- und Nachtschlachtverbände die feindlichen Bewegungen und Nachschubzentren mit guter Wirkung an. An der übrigen Westfront wird weiterhin am Rör-Abschnitt westlich und südlich Düren in den Bunkerstellungen bei Saarlautern, vor Bitsch und vor dem Westwall an der pfälzisch-elsässischen Grenze gekämpft. Im Ober-Elsass sind unsere Truppen im Gegenangriff wieder in Kaisersberg eingedrungen. Lüttich und Antwerpen la-

Ob Madžarski se bo sovražnik razbil

Budimpešta, 17. dec. Madžarski parlament se je sestel v petek na zasedanje. Namestnik ministrskega predsednika Szölli je naslovil pri tem ponovno goreč poziv na madžarski narod, da stori vse za rešitev domovine pred holjevizmom. Vsakdo si lahko misli, kaj bi postalo iz dežele, če 15. oktobra ne bi bilo Franza Szalasija ter hungarističnega gibanja. Szölli je izrazil svoje trdno prepričanje, da se bo prav tako kot se je zlomila sovražnikova diplomatska ofenziva proti Madžarski zrušila ob Madžarski tudi vojaška moč

Mussolini je govoril v Milanu

Milan, 17. decembra. V soboto popoldne je govoril v Milanu šef italijanske vlade Benito Mussolini. V svojem enournem govoru je poudaril, da se bo republikansko fašistična Italija borila ob strani Nemčije in Japonske do končne zmage. Mussolini je prikazal razvoj, ki je vedel potem izdajstva do italijanske kapitulacije. Tega razvoja so po Ducejevem mnenju krivi bivši kralj, Badoglio in mešanski plutokrati. Mussolini je poudaril, da ima veronski manifest še danes svojo veljavo. Nato se je bavil s separatističnimi pokreti v zasedenih delih Italije. Glede Sicilije je de-

In mir na zemlji... <<

Berlin 16. 12. »Da bi se narodi med seboj razumeli in drug drugemu privoščili življenje, da bi med seboj prijateljsko izmenjavali svoje dobrine, namesto da leže med bunkerji in barikadami, da ne bi metali brazilске kave v morje ter da bi znova prodajali dobra nemška zdravila po vsem svetu, da bi ladje zopet neovirano plule po morjih ter da bi tvorile olimpijske igre edino prizorišče boje med narodi - vse to smatramo tudi mi kot pametno in kot mir na zemlji,« piše »Völkischer Beobachter« pod naslovom »In mir na zemlji...« Toda ko je vojni šefvalc v Londonu saborital nemške predloge za odpravo bombniške vojne, ko niso hoteli Nemčiji priznati pravice do petroleja, kavčuka, pšenice in drugih surovin, Nemčija tega ni mogla priznati kot miru. »Ako bi nam mir puščal zrak za življenje, spoštovanje pred nami in ravnopravnost v krogu narodov,« bi bili zadovoljni. Dotlej pa se bo nadaljevala vojna. Nemčija vojne ni priključala, nadaljuje »Völkischer Beobachter« ter si je zelo prizadevala, da bi jo preprečila. Ko so vojni plameni že prasketali po ogradi svetovnega reda, se je Nemčija z vsemi silami trudila, da bi jih pogasila, ko pa je vojna močno vzplamtela, jo je Nemčija vedno vodila dostojno ter ni nikdar izrabljala svoje premoči proti nim, ki se niso mogli braniti. Toda prav zato ker Nemčija ljubi mir, vodi sedanjo vojno. Sovražnik je menda polagoma le spoznal, kam je prišel s svojimi divjimi preganjanji, ki gredo preko vseh predstavljivih mer. Vojna, s katero je hotel nekaj ustrahovati Nemčijo, mu je danes sama pokazala grozno obličje. »Völkischer Beobachter« opozarja na težke izgube, ki so jih imeli v zadnjih tednih Amerikanci na zapadnem bojišču.

gen unter stärkstem Fernfeuer. In Mittelitalien haben die feindlichen Angriffe westlich Faenza an Stärke und Ausdehnung nachgelassen. Beiderseits Bagnacavallo endete der mit verstärkten Kräften geführte Ansturm der kanadischen Verbände auch gestern unter blutigen Verlusten mit einer Niederlage. In Ungarn schlugen unsere Truppen starke sowjetische Angriffe südlich des Plattensees ab. Im Kampfabschnitt Szeczeny scheiterten erneute, diesmal nach Osten zielende feindliche Durchbruchversuche. Im Gegenangriff wurde eine Frontlücke geschlossen. Zwischen Bueck-Gebirge und dem Hernad bezogen wir neue Stellungen, die gegen heftige sowjetische Angriffe behauptet wurden. Nordamerikanische Terrorflieger warfen am Tage Bomben auf Orte in Oberschlesien und Südostdeutschland. In der Nacht führten die Briten unter abermaliger Verletzung schweizerischen Hoheitsgebietes einen Terrorangriff gegen die Innenstadt von München. Es entstanden erhebliche Schäden in Wohngebieten, an vielen Kulturbauten und anderen öffentlichen Gebäuden, darunter mehreren Krankenhäusern. Andere Verbände warfen eine grosse Zahl von Bomben auf Ulm. Auch der rheinisch-westfälische Raum war das Ziel weiterer feindlichen Luftangriffe. Luftverteidigungs-Kräfte schossen 36 anglo-amerikanische Flugzeuge, darunter 24 viermotorige Bomber ab.

sovražnika. Madžarski bojni duh je ponovno vstal. Nova Madžarska mladina se je odlično borila. Nemčija močno podpira reorganizacijo madžarske vojske. Szölli je zaključno ugotovil, da je Madžarska najtesneje povezana s svojimi zavezniki. Svet vere in ideje je ona vez, ki preko materializma najožje združuje narode. »Naši nasprotniki lahko računajo z oklepniki in letali, mi pa gradimo na duševne dobrine naših vojakov, ki vodijo oklepnike in letala,« je zaključil svoj govor namestnik ministrskega predsednika.

Z italijanskega bojišča

Berlin, 18. dec. Mednarodni poročevalski urad javlja z italijanskega bojišča: Na področju Faenze so oddelki 8. britanske armade s posebno silovitostjo in močnimi silami na ozkem prostoru nadaljevali s svojimi napadi, ki so jih pričel pred dnevi. Pri tem se je britanskim oklepniškimi oddelkom posrečilo na dveh mestih doseči Vio Emilio. Tu pa so jih nemške oklepniške bojne skupine s silnimi protisunkni zopet odbile ter zajele pri tem številne ujetnike. Britanci so posebno trdovratno pritiskali na visoki planoti južno od Imole ter razširili nato svoje napade na področje do vzhodno od Faenze. Na nekaterih mestih se jim je posrečilo prehodno vdreti v glavno nemško bojno črto. S takojšnjimi protisunkni krajevnih nemških rezerv pa so bili vsi vdori zopet odstranjeni. V teku predpretekle noči so nemške čete razen severovzhodnega dela mesta izpraznile razvaline kraja Faenza, da bi s tem izravnale bojno črto ter prišlele rezerve.

Močne nemške sile so na široki bojni črti prešle iz zapadnega branika v napad

Prednje ameriške postojanke so bile po prvem navalu prekoračene Sovražnik je bil popolnoma presenečen - Nemške čete so po protinapadi ponovno vdrle v Kaisersberg - Sovražni poraz na obeh straneh Bagnacavallo - Sovjetski napadi južno od Blatnega jezera so bili odbiti

Führerjev glavni stan, 18. dec. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Po kratki toda siloviti topniški pripravi so prešle nemške sile 16. decembra ob 5.30 na široki bojni črti iz zahodnega branika v napad ter so po prvem navalu prekoračile prednje ameriške postojanke med visokim Vennom in severnim delom Luxemburga. Velika napadalna bitka se nadaljuje pod varstvom močnih oddelkov lovskih letal. Da ne bi nudili povsem presenečenemu nasprotniku kakšne opore, bomo šele kasneje objavili podrobnosti. V boju sovražnim letalstvom nad bojiščem so sestrelile jate naših lovskih letal po desetanjih poročilih 48 sovražnih lovskih bombnikov. Protiletalske topništvu v sestavi letalstva je uničilo razen tega 21 sovražnih letal. Ponoči so močni oddelki bojnih in nočnobornih letal z dobrim učinkom napadli sovražne premike in njih oskrbovalna središča. Na ostalem zahodnem bojišču se borimo nadalje na odseku pri Röru zahodno in južno od Dürena, v bunkerjskih postojankah pri Saarouisu, pred Bitschem ter pred zahodnim branikom ob plalško-alsaski meji. V gornji Alzaciji so vdrle naše čete s protinapadom zopet v Kaisersberg. Liège in Anvers smo obstreljevali s najmočnejšim daljnostrelnim ognjem.

Nemčija je prebolela poletno krizo

Stockholm, 16. 12. Liberalni londonski tednik »Economist« pravi v pregledu vojnega položaja, da je Nemčija prestala letošnjo poletno krizo. Nemci imajo sedaj krajše zvezne črte ter bolj strnjeno bojišče. Možno je, da bodo z mobilizacijo vseh razpoložljivih civilnih oseb in novih letnikov postavili na bojišča prav toliko vojakov, kot pred tremi leti. To je uspešno zato, ker so vse prilagodili vojni in niso pustili civilnemu življenju več nikakega prostora. Letina je prinesla dovolj živil in tudi dovolj premoga, železa, petroleja ter lahkih rudnih industrij in vojnemu stroju. Ako bo sedanje bojišče vzdržalo, potem ne smemo pričakovati niti političnega, niti gospodarskega zloma. Na vzhodu in

Napori za odstranitev krize v Grčiji V Atenah še vedno divjajo hudi boji

Stockholm 17. 12. Reuterjev diplomatski dopisnik Neale se bavi v svojem tedenskem diplomatskem pregledu z grškim položajem. Izjavlja, da so bili izvršeni veliki napori, da bi našli pota za končanje boja v Atenah. Istočasno pa se bo nadaljuje ter bo postal verjetno še silovitejši, če se bodo strasti še bolj razplamtele ter živi popustili. Istočasno postaja lakota vedno hujša. Kot začasni regent bo verjetno imenovan nadškof Damaskinos, ki naj bi vodil deželo do ljudskega glasovanja, ki bo odločilo vprašanje monarhije ali republike. Ali bo kralj Georg, ki se nahaja v Londonu, potrdil imenovanje regenta, je še vprašanje, na katerega še ni bil dan noben pozitiven odgovor. Razen nadškofa hosta igrala verjetno odločilno vlogo v grški krizi še dve drugi grški osebnosti. To sta general Plastiras, ki ga častijo Grki od časa njegovega izгона v letu 1933 kot junaka, ter univerzitetni profesor Alexander Svolos iz Aten, ki je bil glavni zastopnik EAM-a na libanonski konferenci.

Stockholm 17. 12. Kakor javlja angleška poročevalska služba, je bil general Scobie v soboto dostavljen odgovor ELAS-ovih oddelkov. Odgovor obsega sledeče točke: 1. Angleži umaknejo svoje čete iz Aten. 2. Policijska bo razorožena. 3. Sestava nove vlade. Scobie je poslal na to odgovor, v katerem pravi, da so spregledali en pogoj, namreč razoroženje ELAS-ovih oddelkov. Če se bo to zgodilo, potem bo kmalu ustvarjen zaželen položaj. Bern, 18. dec. »Exchange Telegraph« javlja o pogajanjih za premirje v Atenah: »Kaže, da odgovor osrednjega odbora EAM-a na pogoje generala Scobie ni bil zadovoljiv. Britanski glavni stan nadalje vztraja na stališču, da umaknitev ELAS-ovih oddelkov ne sme imeti časnega značaja, kot je to predlagala nasprotna stran, ter da je pogoj za ustavitve sovražnosti nadalje izpolnitev zahteve glede oddaje orožja. S tem v zvezi se sklicuje general Scobie ponovno na dogovor v Caserti, ki so ga pred tremi meseci podpisali ne le zastopniki desničarskih uporniških skupin, marveč tudi opolnomočenci ELAS-a in EAM-a. Odločno nasprotuje tretjvi uporniškega generala Serafisa, češ da so britanske čete izjavile, da ne nameravajo zavejovati in zasedati Grčije. Nadalje obtožuje generala Serafisa, da je prelomil besedo, ki jo je dal v dogovoru z zavezniki, ki izrecno zahteva takojšnje razoroženje vseh civilnih sil v Grčiji.« Amsterdam, 18. dec. Agencija Reuter poroča iz Aten, da je grški general

V srednji Italiji so sovražni napadi zahodno od Faenze popustili na silovitosti in obsegu. Z ojačenimi silami izveden naval kanadskih oddelkov na obeh straneh Bagnacavallo se je tudi včeraj s krvavimi izgubami končal s porazom. Na Madžarskem so odbile naše čete močno sovjetske napade južno od Blatnega jezera. Na obojnem odseku Szeczenyja so se izjalovili ponovni tokrat proti vzhodu usmerjeni sovražni poskusi. V protinapadu je bila sklenjena vrzel v bojni črti. Med porojem Bueck in Hernadom smo zasedli nove položaje, ki smo jih obdržali proti močnim sovjetskim napadom. Severnoameriški bombniki so odvrgli podnevi bombe na kraje v zgornji Šleziji in jugovzhodni Nemčiji.

Ponoči so izvedli Britanci pod ponovnim križenjem švicarskega zračnega prostora strahovalni napad na središče Monakovega. Nastala je občutna škoda na stanovanjskih področjih, mnogih kulturnih in drugih javnih zgradbah; poškodovanih je bilo več bolnišnic. Drugi oddelki so odvrgli večje število bomb na Ulm. Tudi rensko-vestfalsko področje je bilo cilj nadaljnjih sovražnih letalskih napadov. Zračne obrambe sile so sestrelile 36 angloameriških letal, med temi 24 štirimotornih bombnikov.

zapadu je dosegla Nemčija gotovo stabilnost. Nemci so imeli velike prednosti zaradi obrambe luč ob Rokavskem prelivu. Pomanjkanje pristanišč je skupno s slabimi kopnimi zvezami v zapadni Evropi onemogočilo zavezniškim poveljnikom, da bi odločili borbo s svojo fizično premočjo. Morda je tudi organizacija zavezniškega vrhovnega poveljstva vplivala zavlačevalno. Odkar je opustil maršal Montgomery svoje mesto neposrednega vojaškega poveljnika vseh kopnih sil v zapadni Evropi, pod generalom Eisenhowerjem, ni bil nobenemu vodilnemu častniku dovoljen neposreden pregled nad vsem položajem na zapadnem bojišču. List kritizira nato »pomanjkanje političnega vodstva vojne.«

Churchill o zavezniški neenotnosti

Stockholm. Medtem ko trdijo poročila iz Londona in Washingtona, da je konferenca med Churchillom, Rooseveltom in Stalinom še sklenjena stvar, ugotavlja angleški poročevalec lista »Express«, da je javno priznano dejstvo, kar je bilo doslej že dolgo javna tajnost, da kljub vsem naporom ne morejo doseči konference »velikih treh«. Churchill gotovo ne bi govoril na takšen način, če bi obstajali izgledi, da bi se takšna konferenca vršila v bližnji bodočnosti. V Londonu izjavljajo, da so se morali odnositi med zavezniški zelo poslabšati, če je bil Churchill sedaj prišel, da je govoril v tako resni obliki ter opozoril na nujnost enotnosti med zavezniki sedaj in v povojnem času ter da je izrecno podčrtal nevarnosti neenotnosti med zavezniki. Nikdar prej ni govoril Churchill svojim zaveznikom s tako resnim glasom. Zeneva. Kakor javlja diplomatski sodelavec lista »Sunday Dispatch«, se bo vršil sestanek med Churchillom, Rooseveltom in Stalinom, ki bo ver-

Roosevelt v zadregi

Zeneva. V poročilu »Exchange« iz Londona poročajo, da washingtonski politični krogi ne pričakujejo nikakega ekorajšnjega Rooseveltovega jasnega stališča v poljskem vprašanju. Tamkaj izjavljajo le, da se nabaja Roosevelt v zelo težavnem položaju, ker bi vsako nasprotovanje sovjetskemu načrtu, ki ga sedaj Churchill očitno podpira, zadalo trojni zvezi težak sunek. Roosevelt mora računati tudi z reakcijo v Združenih državah živčnih starih milijonov Poljakov. Zato pričakujemo lahko v najboljšem primeru uradno ponovitev bivše izjave Cordella Hulla, po kateri žele Združene države močno in neodvisno Poljko z demokratsko vlado.

Varšavsko odlikovanje

Berlin. Führer je ustanovil v spomin na junaške boje v Varšavi »varšavski ščitke« kot bojni znak za pripadnike nemške vojske in one nemške civiliste, ki so se v času od 1. avgusta do 2. oktobra častno udeležili bojev v Varšavi.

Veliko upanje Rusov v Vlasova

Oslo, 16. 12. Listi objavljajo z velikim poudarkom razgovor z dvema visokima častnikoma Vlasove armade, ki sta obiskala več ujetniških taborišč na Norveškem ter se pripravila o dotoku prostovoljcev v armado generala Vlasova. Ti soči častnikovi in vojakov so prestopili k novemu pokretu, da bi se borili proti Stalinovemu sistemu ter po doseženi zmagi zgraditi novo Rusijo. Boj bo težak, pravi nek intervju ter bo zahteval še mnogo žrtev, vendar ga bo treba izvajati rano ob rami z Nemčijo, ki ima iste interese, da bo tako ne Nemčiji in Rusom, temveč tudi vsem evropskim narodom zagotovljen zopet človeka vreden obstoj. Oba častnika, polkovnik Sverev in polkovnik Ananjin sta izrazila svoje prepričanje, da bo močnoma naraščajočemu Vlasovemu pokretu uspelo prinesiti ruskemu narodu pravi mir in pravo svobodo.

Ranjence streljajo!

Berlin. Nek nemški desetinik, ki se je ob priliki nemškega napada zapadno od Saarlouisa ponorečil, je bil priča dogodka, ki je značilen za severnoameriško vojskovanje. Desetinik je povedal tole: »Ko so se morali moji tovariši umakniti sprčo severnoameriškega protisunka, sem se napravil kot da sem mrtev. V bližini sem slišal klice nekega nemškega ranjenca na pomoč. Te klice so slišali tudi prihajajoči Amerikanci. V odgovor nanje pa je potegnil nek ameriški vojak svojo brzostrelko in pričel streljati na ranjenca, ki je zaklical: »Le počakajte, za to, ker streljate na ranjenca, vam bomo še plačali!« Nato je severnoameriški vojak z dvema nadaljnjima streloma ubil nemškega ranjenca.«

Ugibanja o lordu Templewoodu

Zeneva, 16. 12. Odpočitek britanskega veleposlanika lorda Templewooda iz Madrida postaja vedno bolj tajinstvena zadeva. Ko je prišel lord Templewood v Madrid, sta tako angleški kot španski tisk mnogo pisala o »poslovnem obisku britanskega veleposlanika Templewood je priredil v svoji zasebni hiši veliko proslavo, katero so smatrali vsi povabljeni kot uradno poslovilno slovesnost. Tako so jo nazivale tudi uradne objave angleškega veleposlanstva.

Zato je vzbudilo tem večje presenečenje dne 14. decembra v španskem tisku objavljeno poročilo, ki je bilo očitno skrbno lansirano. Ta ne govori več o »poslovnem, ali o »dokončni vrnitvi, temveč omenja zgolj, da je lord Templewood dne 12. decembra sprejel šef španske države. Vsekršna omenja, da bi to bil poslovilni obisk, v poročilu manjka. Tudi ne pravi poročilo ničesar, da bi predložil lord Templewood ob tej priliki generalu Francu listino o svojem odpoklicu. Zato se v poučenih krogih sprašujejo, ali je mislila lord Templewooda v Španiji dejansko zaključena, ali pa ima lord Templewood morda namen, da ostane še nadalje na tem mestu.

Angleški komunisti se ne zanimajo za vojno

Zeneva. »Daily Sketch« piše v uvodniku, da je videti, da se angleški komunisti ne zanimajo za vojno. Njihovo edino zanimanje velja podpihovanju razrednega sovraštva. V tako težkem času kot je sedanji, ko mora stori narod vse, da bi končno dobil vojno, ko so angleške železnice preobremenjene z nujno vojaško oskrbo, ko delajo ženske v vojni delovni službi, ko trpi general Eisenhower pomanjkanje streliva in ko postaja nevarnost pozicijske vojne vsak mesec nesrejša, v takem času si dovoljuje komunistična partija Aglje da pošlje z železnico v London nič manj kot 600 žensk, da bi tam demonstrirale ter zahtevale razlastitev zemlje za izgraditev 4 milijonov začasnih in trajnih hiš. Takšna želja je, kot to tudi dobro ve komunistična partija v sedanji narodni angleški krizi popolnoma neizpolnjiva. Kdo plačuje stroške teh demonstracij in kdo organizira ostale demonstracije v Glasgowu in drugih velikih industrijskih središčih?

Roosevelt v zadregi

Zeneva. V poročilu »Exchange« iz Londona poročajo, da washingtonski politični krogi ne pričakujejo nikakega ekorajšnjega Rooseveltovega jasnega stališča v poljskem vprašanju. Tamkaj izjavljajo le, da se nabaja Roosevelt v zelo težavnem položaju, ker bi vsako nasprotovanje sovjetskemu načrtu, ki ga sedaj Churchill očitno podpira, zadalo trojni zvezi težak sunek. Roosevelt mora računati tudi z reakcijo v Združenih državah živčnih starih milijonov Poljakov. Zato pričakujemo lahko v najboljšem primeru uradno ponovitev bivše izjave Cordella Hulla, po kateri žele Združene države močno in neodvisno Poljko z demokratsko vlado.

jetno januarja ali februarja naslednjega leta nekeje v Sredozemlju. Dopisnik pripominja, da bodo morda izbrali za kraj sestanka Rim, ker je znano, da Stalin ne bi nasprotoval takšnim mislim.

Ljubezen do sirot, merilo ljubezni do naroda

Pod pokroviteljstvom gospe prezidentove je bilo 187 sirot in otrok pregnancev z rdečega ozemlja obdarovanih z darovi v skupni vrednosti 1 milijona

V nedeljo, 17. decembra, se je v stekleni dvorani palače Pokrajinske uprave vršila prirčno lepa božičnica in obdarovanje 187 otrok, ki jim je komunistični divjanje vzelo dom, starše in lepo mladost ter jim naložilo za njihove otroške moči pretežek delo trpljenja, v katerem živi ves narod.

Gospa prezidentova Olga Rupnikova je s svojim razglasom ljubljanski šolski mladini pokrenila pod geslom »Mladina — mladine nabirko za to obdarovanje. Njenemu klicu se je vsa dijaška skupnost odzvala z velikim navdušenjem. Poleg igrač, knjig, perila, oblek, čevljev in živih so zbrali tudi 27 tisoč lir. Iz vseh ljubljanskih srednjih šol je bila izbrana posebna skupina 15 deklet, ki so pomagale gospe prezidentovi pri delu. Seveda pa vsem potrebam ni mogla zadostiti zbirka mladine, zato je priskočila na pomoč »Socialna pomoč s predsednikom Eiletzom in žalo, ki je oskrbel veliko stvari iz zaloge te dobrodelne ustanove, predvsem pa novega blaga za obleke, spodnje perilo in za druga oblačila. Zelo je šel na roko prirediteljem obdarovanja tudi nemški svetovalec za prehrano dr. Kulterer, ki je oskrbel vse, kar so obdarovanci dobili poleg darov. Vse potrebne sezname pomoči potrebnih pa je zbrala Kmečka pisarna, tako da je bilo obdarovanje strogo pravično.

Mnogo lepih prizorov se je že vršilo v stekleni dvorani v palači Pokrajinske uprave, vendar je bila božičnica, ki se je vršila v nedeljo popoldne ob pol štiri, nekaj svojega pristrčnosti domačnosti in lepote. Pokroviteljica nad obdarovanjem in tudi glavna voditeljica priprave te plemenite akcije je bila gospa prezidentova Olga Rupnikova. Obdarovanje se je vršilo v duhu prijetne domačnosti in ljubezni do slovenskih otrok in se ga je udeležil tudi g. prezident div. general Rupnik s spremstvom, nemški svetovalec za prehrano dr. Kulterer, predsednik Socialne pomoči dr. Eiletz in tisti, ki so sodelovali pri pripravah.

Kmalu po pol štiri so dijakine pripeljale mladino. 187 parov oči je žejno pilo lepoto dvorane, ki je bila zanje tako lepo ozračje. Otroci vseh starosti do 14 let, dekci in deklce, so tiho sedeli za mize, kakor bi se bali, da ne bi s kakšno besedo odkrutili slovesnost trenutka. Kar verjeti niso mogli, da je vse to namenjeno njim, vsa njihova pričakovanja pa so bila presežena, ko so začeli velike zavite darov.

Gospa prezidentova in gospoda prezidentova je mladina pozdravila z velikim veseljem. Kar razživel so se, ko jih je visoka gostiteljica tako materinsko nagovarjala. Brez strahu so ji odgovarjali. Tudi g. prezident je za vsakega dobil besedo poguma, tolažbe in ljubezni. Otroci, ki se morda še ne zavedajo svoje nesreče, so začeli od veselja.

Mladina je hvaležna za ljubezen in skrb

Uvodno besedo je imela dijakinja gđ. Vida Kapusova iz trg. akademije:

Visokospoštovana gospa prezidentova! Ko ste pred tremi tedni s svojim klicem pozvali slovensko mladino ljubljanskih šol, naj najbednejšim med nami, našim sirotam, begunskim in izgnanim otrokom iz podeželja, kjer je komunistični satanizem s svojo brezbožno pestjo najbolj udaril, s plemenito nabirko za božično obdarovanje teh bednih in dejanju dokazuje, da so ti otroci v slovenski Ljubljani med slovensko mladino v najlepših urah svoje mladosti našli razumevanje za svojo bol in toplo ljubezen, smo se v trenutku zavedli velike dolžnosti in odgovornosti, ki nas »Mlado slovensko domobranstvo« do teh sirot veže pred Bogom, narodom in domovino in smo brez pomišljanja začeli zbirati iz lastnih sil in lastnih mladih moči.

Danes gledamo sadove svojega dela! In ponosni smo nanje, ponosni tembolj, ker vemo, da bomo sosedinosemeseletnim pregnanim in izgnanim otrokom, prenekačem od njih sirotam brez očeta in matere, navkljub težkim dnevom napravili letošnji božič vesel in blagoslovljen.

Ko se v tem trenutku veselimo božega Zvečarja v jaslicah, ki nočoj sam eden, reven in preganjan obiskuje »svoje« slovenske sirote, gre naša velika zahvala prav Vam, visokospoštovana gospa prezidentova, ki ste to božično nabirko oklicali, prevzeli pokroviteljstvo nad njo in nam vse čas našega dela z materinskimi navetmi in pomočjo stali ob strani. Naša topla zahvala pa gre g. nemškemu svetovalecu za prehrano dr. Kultererju, ki je, kakor že tolikokrat, tudi zdaj pokazal svojo veliko pripravljenost in razumevanje za bedne sirote in ki se je bil sam ponudil, da bo poskrbel za pogostitev naših sirot. Prav tako se zahvaljujemo ljubljanski pomočnici sodelavcu Vaše hčerke, gospe Kseniji Suvajdžič, ki je porabila nešteto ur, da nam je s sestrsko priščnostjo stala ob strani. Ne smemo pozabiti tudi velike naklonjenosti »Socialna pomoč« in njenega predsednika g. dr. Eileca, ki sta nam z velikim razumevanjem omogočila, da smo te darove še bolj obogatili in še lepše pripravili. Vsem skupaj naj Bog s svojim obilnim blagoslovom njih trud in delo poplača!

Visokospoštovana gospa! Nikdar ne bomo pozabili žrtve in potrpljenja, ki ste ga imeli z nami, nikdar naporov, ki so Vas veljali, da smo pod Vašim vodstvom in z Vašo pomočjo pripravili našim bednim tako ljubko božično veselje.

Slovenska mladina Vam bo kot »Mla-

do slovensko domobranstvo dokazala svojo hvaležnost s tem, da bo vedno in povsod brez pomišljanja in brez prigovora sledila zapovedi Vašega soproga, našega ljubljenskega generala Rupnika, ker se vsak trenutek dovolj jasno zavedamo, in to na viden način izpričujejo tudi ti darovi, da delamo z njim in ob njem za najvišje cilje:

za Boga, narod in domovino!

Po govoru so dijakine mladim gostom napolnile čaše s sladkim čajem, zraven pa je vsak dobil tri zemlje z maslom in medom.

Ko se je zaslislala božična pesem, so otroci prislubnili, pozabili so na trpko preteklost in so začeli veselo kramljati. Vsak teh dečkov in deklic ima kljub svoji nedolžnosti svojo tragedijo, težko preteklost in grenko sedanost. Mnogi so brez očeta, brez matere, nobebed na nima domače vasi in rodne hiše. Svojo bol so zaupno povedali gospe prezidentovi in gospodu prezidentu, ki sta se živo zanimala za vsako siroto in izgnanega otroka posebej.

Poziv gospe prezidentove k skrbi za sirote

Nato je spregovorila gospa prezidentova:

Dragi mladi gostje!

Ko se gospodični Vidi Kapusovi zahvaljujem za lepe besede, ki jih je naslovila name in na vse zbrane, mi je kot pokroviteljici božičnega obdarovanja naših najnežnejših, begunskih in izgnanih otrok v posebno zadoščenje, da pred zbranimi gosti in pred vso slovensko javnostjo dam izraza svojemu popolnemu priznanju in pohvali na naslov ljubljanske šolske mladine, ki je pod tehničnim vodstvom neumornega g. Nikolaja Jelčnika pripravila za današnje razmere v resnici bogato božičnico. Saj bomo danes med 187 obdarovancev razdelili darove, ki predstavljajo vrednost enega milijona lir. In to je predvsem uspeh dela naše ljubljanske šolske mladine, ki se zato v resnici lahko z vso pravico imenuje »Mlado slovensko domobranstvo«, ker na področju, ki ji je dostopno, pod istim geslom: Bog, narod, domovina tako marljivo obranja naš narod, kakor mu oboženi domobranci na bojišču ohranjajo sokove za boljšo bodočnost.

Dolžnost me veže, da ponovim zahvalo gospodični Kapusove, ki jo je izrekla predsedniku »Socialne pomoči« g. dr. Eiletzu in nemškemu svetovalecu g. dr. Kultererju, pridružiti pa moram svojo zahvalo za vse g. ravnatelj ljubljanskih šol, ki so mladino vzpodbujali in ji šli pri plemenitem delu na roko, in za vse dobrotnike, od katerih so nekateri preko svojih otrok poslali zares bogate darove. Topla zahvala velja tudi onim dijakinjam, ki so skozí vse teden žrtvovali svoj prosti čas za svoje begunske brate in sestre, da so darove zavile in jih tako lepo pripravile, kakor jih bomo sedaj razdelili.

Preden pa bomo darove razdelili, bi rada poudarila misel, ki se mi ob tej priložnosti poraja. V slovenski mladini raste nov rod slovenskega naroda. V tem rodu je globoko zakoreninjen žut poštenost, pripravljenosti, dejanske ljubezni do naroda in smisla za slovensko narodno skupnost, kar nam daje občutek trdnega upanja na lepše dni slovenskega naroda. Narod, ki si v težkih dneh sam pomaga, ne more propasti. Po tej mladini pa, ki je ravno ob tej obdaritvi pod geslom »mladina mladine« najljepše dokazala smisel za samopomoč, bo slovenski narod postal notranje močan.

Mladi obdarovanci! Ker sem sama mati, vem, da vaši nesrečni, pregnani starši ne bodo mladim prijateljem in prijateljicam nikdar pozabili, da so vam, ki ste njihov up in njihovo veselje, pripravili vsaj nekaj radosti za letošnji božič, ki ga bomo praznovali v višku strahotne borbe za novi svet, ki nam ga naj z mirom prinese Bog Pravice in Dobrote, čigar rojstvo bomo te dni obhajali. — Ker sem tudi sama bila preganana pred istim peklenim boževizmom, pred katerim trpite vi, vem, da vam ljubezen vaših bratov in sestra z ljubljanskih šol vliiva v mlada srca mehko tolažbo, katere blagodejni učinek razume samo tisti, ki je kedaj brez pomoči trpel. To pa vas bo povežalo v enotnost, v kateri boste nekoč praznovali božič v sreči in zadovoljstvu in ob spominih na sedanje težke dni, ko si »mladina« sama med seboj pomaga preko težav in trpljenja.

Naj vas današnje obdarovanje vedno spominja dejavne ljubezni do naroda, ki je nikdar ne zavrzite. Te dni, ko se nam bo rodil Bog miru in ljubezni, pa sklenite svoje roke in molite za svoj narod, ki mu boste nekoč služili z vsemi svojimi moči.

Pojasnilo o božični dekladi delavcem in nameščencem

Po dopisu nemškega svetovalca za ljubljansko pokrajino v Ljubljani z dne 4. t. m., opr. št. VIII-30-B, je Vrhovni komisar dodatno k svoji odredbi z dne 19. X. 1944, ki vam je bila dostavljena pod tuhradno št. VI. No. 52491/v z dne 6. novembra 1944 v zadevi božičnih deklad delavcem in nameščencem v privatnih podjetjih na razna dvomljiva vprašanja podal še sledeče pojasnilo:

1. Božičnico morajo izplačati tudi tvečke, ki delajo za nemško vojsko in za OT.

2. 144 urno mezdo odnosno ¼ mesečne plače je treba smatrati za oni del božičnice, ki pripada delavcem odnosno nameščencem za dobo od 1. I. 1944 do 30. IX. 1944, torej za vsak mesec po 16 ur. Če je bil torej delavec ali nameščenec n. pr. do 30. IX. 1944 samo dva meseca zaposlen, mu ni iz-

Ko vam in vašim dragim staršem v imenu prirediteljev želim za božični praznik in novo leto blagoslova božjega in moči za prenašanje trpljenja, ki so vam ga naprtili izgubljeni bratje, vas pozivam, pridite in vzemite darove, ki naj vas še v poznih letih spominjajo ne-ložljive povezanosti s slovenskim narodom.

Za veliko skrb in delo gospe prezidentove se je v imenu obdarovancev zahvalil predsednik Kmečke pisarne duh. svetnik g. Skulj. Zelo občuteno je opisal trdo mladost teh otrok, ki tako boleče pogrešajo tople domačnosti rojstne hiše, mnogi pa tudi mehkega naročja matere in ljubeznevne roke očetove. Poudaril je velik trud in ljubezen gospe prezidentove, ki je sama morala okušati trpljenje izgnanstva, in zanimanje gospoda prezidenta za begunce sploh. Govornik se je zahvalil tudi ostalim, ki so pripomogli k obdarovanju.

Končno je prišel toliko pričakovani trenutek — obdarovanje. V napetem nemiru so otroci utihnili. Prvi obdarovaneec je sprejel dar iz roke gospe prezidentove. Kako je žarel v svoji sreči! Velik zavitek je bil skoraj večji kot on in kar s težavo ga je odnesel.

Vsak obdarovaneec je dobil velik zavitek, v katerem je bila obleka ali pa blago zanjo, nekaj živil: riž, makaroni ali fižol ter razne igrače. Zavitku je bila dodana vrečka s sladkorjem in kekci ter kuverta s 100 lirami.

Obdarovanci niso vedeli, kako bi izrazili svoje veselje in hvaležnost. Nekateri so zunaj čakali starši in prvo, kar so otroci storili, je bilo to, da so nesli darilo pokazati mami, ki se je z njimi veselila. Mnogi pa niso imeli nikogar, da bi mu pokazali svoje veselje. — Kako ganljivo je bilo pogledati sirote brez staršev.

Visoke nagrade za pravo domovinsko ljubezen

V soboto se je g. prezident z visokimi nagradami zahvalil kmetom, ki so najbolj marljivo oddajali mleko

Veliko se trudi za nas Prehranjevalni zavod, veliko vprašanj in težav mora rešiti, preden so preskrbljeni vsi rojaki, ki so v teh vojnih časih pri prihrani navezani le na nakaznice. Glavni problem, ki ga je bilo treba tudi najprej rešiti, pa je bil od vseh začetkov, kako oskrbeti Ljubljano, zlasti pa ljubljansko mladino z zadostno količino mleka, saj je mleko temeljno hranivo za naš naraščaj in tudi za vse bolnike in starčke. Kajti če manjka dojenčku zadostne količine mleka, zaostane njegov razvoj in tako je ogrožen cel naraščaj naroda.

Največje težave pri preskrbovanju Ljubljane z mlekom pa je imel Prevod po lanskem 8. Septembru. Takrat je bila Ljubljana kar čez noč navezana na skoraj izključno neposredno okolico. Tako je v novembru 1943 dobila Ljubljana z dežele komej 5900 litrov mleka. Položaj je bil precej kritičen, skoroda katastrofalen. Ljubljana, v kateri nujno potrebuje mleka okrog 18.000 otrok v starosti do 9 let, 5600 otrok v starosti od 10 do 14 let, 1400 nad 75 let starih in 8000 do 64 do 75 let starih ljudi ter 4000 bolnikov, je v tistih časih mogla kriti le polovico svojih potreb. Z najrazličnejšimi sredstvi, pri katerih pa so se skrbno varovali nasilja, je Prevod v pol leta dosegel razveseljivo dejstvo, da naši kmetovalci oddajajo tudi v količinah, ki za več sto odstotkov presegajo po zakonu predpisane količine. Zato je tudi razumeti da se je količina oddanega mleka po stanju 15. decembra t. l. zvišala na 10.021 litrov, torej skoraj za 5000 litrov več od avgusta leta 1943. Tudi ta količina sicer še ni zadostna ter krije le najnujnejše potrebe, vendar nam dosedanji razvoj upravičeno daje upanje, da se bo to hranivo kmalu zagotavljalo v takih količinah, ki bodo popolnoma zadoščale.

Te misli je v soboto popoldne na izredni svečanosti v stekleni dvorani vladne palače na Bleiweisovi cesti podjal ravnatelj Prevoda g. Gračner, ko je s svojim uvodnim govorom začel svečanost, na kateri je g. prezident general Rupnik obdaroval tiste kmete, ki so v prejšnjem mlekarškem letu oddali več mleka, kakor pa so bili dolžni.

Ravnatelj Gračner je na koncu govorja dejal zbranim kmetom: »Gospod prezident je z izrednim zadovoljstvom vzel na znanje poročilo o vaših naporih in tako ste, spoštovani gospodje kmetovalci, deležni danes izredne časti, ko vas je g. prezident povabil semkaj, da se vam vpricho nemškega svetovalca g. dr. Doukaja ter g. dr. Kultererja osebno zahvali za vašo žrtve ter vam izreče priznanje

plačati celotnega zneska za 144 ur, temveč samo za 32 ur, t. j. za 2 meseca po 16 ur mesečno. Enako je onim delavcem, ki so že pred objavo prvotnih navodil za izplačilo božičnice zapustili dotedanje podjetje, izplačati samo delež za one mesce, v katerih so bili v onem podjetju zaposleni.

Za čas, ki ga je delojemalec v tem letu prebil pri drugem podjetju, mu je dolžno izplačati sorazmeren znesek kot božičnico dotično drugo podjetje.

3. Božičnica v višini 4 tedenske mezde odnosno 192 ur je izplačati tudi kmetijskim delavcem in služinčadi. Božične nagrade, kolikor so jih ti že prej po običaju ali pogodbi prejeli, je seveda v to božičnico uračunati.

4. 144 urne mezde odnosno ¼ mesečne plače, ki bi se bile morale kot delno izplačilo izplačati za božične praznike že v oktobru, ostanejo dajatev in davkov proste. 48 urna mezda odnosno ¼ mesečne plače, ki jo je treba izplačati v božiču, pa je kot dolelej podvržena dajatvam in davkom.

Mala deklica, doma iz Loškega potoka, sirota brez staršev (pobili so jih komunisti), je dobila največji zavitek. Zivahnih oči je sprejemala dar. Rekla je, da ga bo pokazala mami, toda revica se ne zaveda, da je nima več. Živi v prepričanju, da je mama v Ljubljani. Drugi je zopet odpejal svoj zavitek v mali samokolnici, ki jo je dobil v dar.

Ko je bilo obdarovanje končano, se je gospe prezidentovi v imenu vseh otrok zahvalila mečanskošolska učenka Kozina Albina iz Zapotoka, ki so ji komunisti pobili velik del družine, z besedami: »Blagorodna gospa, naša velika dobrotnica in materinsko dobra pomočnica, blagovolite sprejeti prirčno zahvalo iskreno Vam hvaležnih otroških sre, ki ste jih osrečili in jim pomagali v stiski in potrebi. Naj Vam bo najboljši Plačnik ljub Bog sam s svojim božjim blagoslovom.«

Otroci so počasi odhajali hvaležni za vsako lepo besedo in za darove.

Obdarovanje je pokazalo vso veliko skrb in naklonjenost, ki jo imata gospod prezident in njegova gospa za slovensko mladino, posebno za tisto, kateri je danes slovenski narod kot celota — oče in mati obenem. Potrebe te mladine so velike, zato mora biti velika tudi pomoč. Darovi, katerih skupna vrednost gre do vrednosti enega milijona lir, bodo pokrili najnujnejše potrebe teh otrok in jim pripravili tudi lepe božične praznike.

Hvaležni smo gospe prezidentovi za njen trud. Prepričani smo, da se bo tudi v naprej živo zanimala za otroke, ki so nekaka dediščina naših junaških borcev proti komunizmu. Gospa prezidentova je je prva pokazala dejanje zavesti odgovornosti naroda do naših bednih in sirotnih bratov in sestra. Narod in mladina tega ne bosta pozabila.

v obliki posebnih nagrad.

V imenu Prehranjevalnega zavoda se vam, gospodje kmetovalci, prav iskreno zahvaljujem, da ste tako odlično sodelovali pri oskrbi Ljubljane, ker ste s tem v največji meri zadostili svoji dolžnosti do naroda. Zahvaljujem se pa še prav posebno g. prezidentu za visoko čast, ki jo je izkazal s tem, da vas je počastil osebno. Zahvaljujem se tudi g. nemškemu svetovalecu za vso pomoč, ki so jo nudili Prehranjevalnemu zavodu, ter za širokopotezno uvidenost, s katero so obravnavali to vprašanje.

Govor so z živahnimi ploskanjem pozdravili vsi odlični udeleženci g. prezident general Leon Rupnik, nemška svetovalca dr. Doujak in dr. Kulterer, vladni svetnik Wurm, Sonderführer Schwandorf, vršilec dolžnosti prezidentovega pomočnika načelnik dr. Hubad, generalni tajnik Mešne občine Jančigaj, zastopstvo kmečkega poverjenstva, številni uradniki Prevoda in vsi zbrani kmetje.

Razdelitev nagrad

Po govoru ravnatelja Gračnerja se je dvignil g. prezident in pričel deliti zbranim kmetovalcem nagrade in diplome. Vsakega kmeta je posebej poklical k sebi, mu čestital in mu izročil nagrado, ki je obsegala 5 kg sladkorja in cigarete ter diplomo s posvetilom: »V zahvalo in pričevanje prave domovinske ljubezni in žive povezanosti s slovenskim narodom, ker je rojak N. N. v vojnem letu 1944, ko je nad slovenskim narodom obenem divjala tudi komunistična revolucija, pokazal pravi smisel za slovensko narodno skupnost s tem, da je Pokrajinskemu Prehranjevalnemu zavodu vrgledno oddal kmečke pridelke in s tem pomagal pri redni prehrani najširših slovenskega naroda.« Vsaka diploma je imela tudi osebni prezidentov podpis.

Nagrajeni so bili naslednji kmetje: Verec Franc iz Sostrega, ki ima 4 krave ter je oddal 1.862 litrov mleka več, kakor je bilo predpisano. Dobil je nagrado 2000 cigaret. Lenaršič Ana z Verda (ima 11 krav in je oddala 1.699 litrov mleka več). Dobil je nagrado 1.950 cigaret. Jarc Franc iz Črne vasi (ima 8 krav, oddal 1.149 litrov mleka več) je dobil nagrado 1.900 cigaret. Petkovšek Anton z Raskovca, ki je oddal 834 litrov mleka več, je dobil nagrado 1.900 cigaret. Ogrin Ivan iz Daljne vasi, ki je oddal 1.750 cigaret. Nagrajeni so bili dal 801 liter mleka več in zato dobil naše naslednje kmetje, ki so vsi oddali nad 5000 litrov mleka več, kakor je bilo predpisano: Lampič Ivan s Podmoljnika z nagrado 1.700 cigaret, Samotičan Ivan s Plešivice z nagrado 1.650 cigaret, Vrbovec Alojzij iz Suljce z nagrado 1.600 cigaret, Gregore Miha s Podsmreke z nagrado 1.550 cigaret, Nagode Anton z Biatne Brezovice z nagrado 1.500 cigaret, Skrabba Jakob s Črne vasi z nagrado 1.450 cigaret, Pirnat Andrej s Celovške ceste z nagrado 1.450 cigaret, Franc Loštrle Ivan iz Črne vasi z nagrado 1.300 žar z Bizovika z nagrado 1.400 cigaret, cigarete, Mulej Ana z Vrhnike z nagrado 1.250 cigaret, Levinček Jože iz Sneberij z nagrado 1.200 cigaret, Jakož Franc iz Zg. Kašlja z nagrado 1.150 cigaret, Nagode Matevž iz Mirk z nagrado 1.100 cigaret, Sajevec Janez iz Sinje gorice z nagrado 1.050 in Messenel Ana iz Loga z nagrado 1000 cigaret.

Vsi ti kmetje imajo po dve kravi ali več. Nagrajenih pa je bilo še deset kmetov, ki imajo po eno kravo, pa so po odstotkih najvestneje oddajali mleko: Lenaršič Marijana iz Vnanjih goric z nagrado 2000 cigaret, Sušteršič Jakob z Vrhnike z nagrado 1900 cigaret, Remic Ivana s Podsmreke z nagrado 1900 ci-

garet, Zeleznikar Marija iz Srednje vasi, ki je bila odlikovana z nagrado 1700 cigaret, Modrijan Ježe iz Raskovca je bil nagrajen s 1500 cigaretami, Stanovnik Franc iz Loga s 1400 cigaretami, Verbič iz Podolnice s 1300 cigaretami, Lovše Filip iz Dobrunj s 1200 cigaretami, Karol Kršman iz Notranjih goric s 1100 cigaretami in Remec Františka iz Podsmreke s 1100 cigaretami.

Po razdelitvi nagrad se je gospod prezident zahvalil vsem kmetovalcem z naslednjim govorom:

Priznanje gospe. prezidenta našemu kmetu

Čenjeni gostje!

Dragi moji kmetje!

Ta prvi, mali praznik naših kmetovalcev jemljem z veseljem za povod, da se iz srca zahvalim vsem, ki so v skupnem delu dosegli, da so mogli vsi otroci, bolniki in najstarejši ljudje mesta Ljubljane redno prejemati za življenje in zdravje tako potrebno mleko.

Ta trud je toliko bolj priznanja vreden, ker štejemo že šesto leto vojne, in ker se naši komunistični židovski najemniki na vse mogoče načine trudijo, da bi tudi pri nas napravili nered, stisko, bedo in zmešnjavo boljševiške anarhije.

Moja zahvala, ki jo izrekam v imenu ljubljanskih otrok, bolnikov in starcev, velja predvsem kmetu vodji Korške, gospodu Huberju, ki se z vsem srcem zavzema za naše kmete in naš narod, kakor tudi vsem njegovim sodelavcem, ki se tu pri nas neizmerno trudijo pod vodstvom g. dr. Kultererja, katerega vsi, ki z njim delamo za dobrobit našega kmečkega ljudstva, visoko cenimo in imamo radi. Zakaj tem pridnim in zares vestnim nemškim svetovalcem je uspelo, da so našim kmetovalcem pokazali pot, ki vodi k njihovim lastnim koristim in k dobroti vsega slovenskega naroda.

Prav tako toplo se zahvaljujem tudi našemu kmetu zastopstvu, ki mu stoji na čelu naši marljivi in spoštovani kmetje g. Pevec, Perič, Černe in gospa Mehle, vsem njihovim sodelavcem, prav posebej pa našim pravkar pohvaljenim in nagrajenim pridnim kmetovalcem in kmetovalkam, ki so delu za blagor slovenske narodne skupnosti posvetili svoja srca, svoje razumevanje, svoj trud in svoj žut dolžnosti do naroda in so tako dosegli namerani uspeh.

S posebnim veseljem in zadoščenjem zopet tudi ob tej priložnosti poudarjam, da je nosilec naše narodne osnove, naš kmet, vedno tisti, ki hodi pred nami vsemi z dobrim zgledom dejanja.

Kmet je bil prvi, ki je pograbil za orodje, da bi obvaroval domovino in narod pred zločinami židovskimi hlapeci — komunisti. Navzile vsem nevarnostim je kmet neumorno obdeloval svojo grudo in neogavljivo, da je sebe in narod obvaroval pred gladovanjem. Kmet je zopet prvi, ki se lotiva dela tam, kjer je treba obnovljati, delati in utrjevati red. In prav kmet je zopet tisti, ki se prvi priznava k slovenski narodni skupnosti, žrtvuje in je vedno znova pripravjen, biti obnovitelj, branilec in hranilec vsega slovenskega naroda.

Toliko bolj se čutim dolžnega, da tudi danes pokažem na vsa ta dejstva, ker je zares skrajni čas, da vsi doslej politizirajo Slovenci spoznajo kako nam je njihova narodno prenestrna in nerealna, asocijalna, v internacionalne židovske mreže zajeta, lažna demokratska politika škodovala in da je zadnji čas, da se oprimejo v resnici narodne politike, kar pomeni, da pustijo do besede in dela resnični, z zemljo in slovenstvom povezani narod — kmete in delavce.

Če bi to storili vsaj še pred petimi leti, bi bilo danes marsikaj drugače. Najbrž bi sicer res tudi bili — o pravem času in na pravi strani — v vojni; toda ne bi imeli komunističnih tolovajev in ne bi nam tako neposredno grozila boljševiška nevarnost.

Napake, ki smo jih napravili, še lahko popravimo, če udarimo hrabro in enotno v narodnostno smer našega domobranstva in z nastavo vse sile, da bomo v boju za novo Evropo soudeleženi na zmagi, s katero bomo svojem slovenskemu narodu zagotavljali obstanek in bodočnost.

Vsi zbrani so se gospodu prezidentu za govor s ploskanjem prirčno zahvalili. V imenu zbranih kmetov pa se je zahvalil še predsednik kmečkega poverjenstva gospod Pevec. V zahvali je omenil, da je to odlikovanje nov dokaz velikega priznanja gospe prezidentove za splošno dobro našega kmečkega stanu. Zeleti je in upamo, da bodo v bodoče tem zbranim odlikovancem sledili v marljivem oddajanju mleka še drugi kmetovalci, kajti zločinec nad svojim lastnim narodom je tisti kmet, ki v teh težkih časih noče dati najpotrebnejšim mleka, ki ga ima on v izobilju. Gospod Pevec je na koncu čestital tudi zbranim kmetom: »Čestitam vam k odklovanju, ki vam ga je poklonil naš gospod prezident. Upam pa, da boste nekoč dobili tudi odlikovanje od najvišjega prezidenta gospoda Boga, ki vam bo enkrat dejal: Zejem sem bil in ste mi dali piti, lačen se bil in ste mi dali jesti.«

Tako je bila zaključena intima svečanost v stekleni dvorani vladne palače na Bleiweisovi cesti. Tiha je bila ta svečanost, vendar na naš narod silno pomembna saj so pri njej dobili najvišje priznanje tisti, ki so v teh težkih časih radi priskočili na pomoč, ko se morajo tisoči ljubljancem zadovoljiti le s tistim mlekom, ki ga daje mestu majhen kos dežele. Gospod prezident je s temi svojimi izredno velikimi nagradami pokazal, kako cenil sodelovanje slovenskega kmeta v teh težkih časih, ko so se nad slovenskim narodom zgrnile težave svetovne vojne in komunistične revolucije.

Vsi moramo poprijeti, če hočemo z božičnim obdarovanjem dokazati, da smo zrel narod

Navodila za ureditev zaklonišč

Z uredbi o dopolnitvi predpisov za protiletalsko zaščito z dne 20. septembra t. l. je razširjena obveznost naprave zaklonišč na vse področje mesta Ljubljane, tako da morajo vsi hišni lastniki tudi v širšem okolju, torej po vsej Ljubljani, čim prej prirediti varna in smotrno urejena hišna zaklonišča.

Prvenstveno načelo preureditve je, da zaklonišče nudi čim večje zavarovanje življenja ljudi, obenem pa, da je zaklonišče čim bolj udobno in pripravno za bivanje med alarmom.

Pri ureditvi zaklonišča je zato treba v prvi vrsti paziti: 1. na izbiro prostora za zaklonišče; 2. na dodatno zavarovanje proti ruševinam in zračnemu pritisku; 3. na zavarovanje okenskih odprtih proti drobcem, izstrelkom in zračnemu pritisku; 4. na napravo in zavarovanje zasilnih izhodov iz zaklonišča pod mlo nebo.

Pri izbiri prostora velja glavno načelo, da so relativno najvažnejša zaklonišča ona, ki so urejena v kletnih prostorih čim bolj pod zemeljsko površino. V nepodkletenih hišah je pač treba za zaklonišče v pritličju izbrati primerne prostore predvsem v notranjosti stavbe, če je mogoče z železobetonskimi ali masivnimi stropi. Prostor za zaklonišče mora biti tako izbran, da je do vhodov čim bolj lahek in neposreden. Vhod v samo zaklonišče naj bo že po svoji naravi tako izbran, da bo čim bolj zavarovan proti direktnemu zračnemu pritisku. Če je pa zaklonišče v taki kleti, ki ni popolnoma v zemlji ali je v pritličju, je zunanje stene treba zavarovati s primernim nasipom ali s primerno močnim obloženim opornim zidom. Nikakor ni zadosti, da se določi za zaklonišče kakršen koli prostor. Prostor za zaklonišče je treba tudi primerno izgraditi in ojačiti. Zlasti o podpiranju so mnenja lahko različna in zelo zmotna. Najbolje je, če je strop zaklonišča opečen in podprt. Na vsak način pa je to potrebno pri več kot enonadstropnih stavbah. Pri pritličnih in enonadstropnih hišah podprti ni nujno potrebno, če je strop zaklonišča železobetonski, solidno narejen in dimenzioniran s tako varnostjo, da sam vzdrži teže ruševin hiše nad seboj. Podpiranje tudi ni nujno potrebno, kjer so oboki in opeke, če je zgradba samo pritlična, toda tak obok mora biti solidno podprt pri eno in večnadstropnih stavbah, ker ne vzdrži teže ruševin, posebno če bi bil neenakomerno obremenjen. Opečenje in podpiranje stropa zavaruje zaklonišče pred ruševinami lastne stavbe.

Pri zavarovanju zaklonišča proti učinku zračnega pritiska veljajo naslednje smernice: normalno, masivno betonsko zunanje zidovje delno ali v celoti v zemljo ekopane kleti je toliko odporno, da se smatra, da večinoma vzdrži stranski zračni pritisk. Pri nepodkletenih hišah, kjer je zaklonišče v pritličju ter je zakloniščen prostor obdan le od normalnih obodnih zidov, je treba zidove ojačiti s primerno debelimi zidovi iz opeke ali pa z nasipom. Pred napravo nasipa je treba hišni zid obložiti s opeko, kamenjem ali strelčno lepenco, da se zid obvaruje pred vjugo nasipa. Vse odprtine v območju zaklonišča morajo biti dobro zavarovane. Odprtine, ki ne služijo za zasilne izhode, je treba zavarovati s 38 cm močnim zidom iz opeke ali pa s usloženimi betonskimi kladami ca 20 cm moči ali s močno leseno pokončno steno teeno se prilagajajočih tramov ca 20 cm debeline. Vse te naprave morajo biti zanesljivo podprte, povezane in zasidrane ter morajo segati čez odprtine na vse strani vsaj 20-30 cm. Poudarjati se, da je med najtežimi najbolje in najuspešnejše zavarovanje s betonskimi usloženimi kladami. Tako zavarovanje je najboljšo in posebno priporočljivo za odprtine, ki leže vertikalno in nad zemeljskim nivojem, to je tam, kjer lahko zračni pritisk neposredno deluje v zakloniščne prostore. Pri večje ležečih odprtinah, pri zakloniščnih prostorih v pritličju, je najboljšo zavarovanje s 38 cm debelim zidom iz opeke, ki je postavljen tik ob stavi in v zoprami dobro oprt na poslopje.

Posebno pazljivo je treba posvetiti zasilnim izhodom. Pri teh izhodih je treba poskrbeti za možnost, da se bodo zakloniščni ljudje sami mogli rešiti iz oklepa ruševin, če zunanja pomoč ne bi mogla priti takoj tja, na kar je treba pri večjem napadu pač računati. Zasilni izhod mora biti zgrajen tako, da skozi njega ni mogoče vdor neposrednega zračnega pritiska v zaklonišče, obenem je pa treba poskrbeti tudi za možnost izkopa izpred ruševin skozi ta zasilni izhod. Prvo dosežemo a tem, da zasilni izhod napravimo izven glavnega zaklonišča.

Narodni pionirji pošiljajo naslednja pisma

V zvezni pisarni naj dvignejo došlo pošto:

Brank Marija, Bajt Roman, Bar Julijana, Burgar Franc, Bricej Leopold, Benčina Ivanka, Bane Marija, Butinar Darinka, Breskvar Vera, Bogataj Jože, Burgar Slavko, Bolta Terezija, Benje Elizabeta, Ban Martinka, Burkelca Marija, Babnik Anton, Bolta, Cimperman Mici, Cvetko Vinko, Čuda Franc, Čemažar Pavla, Čebula Vida, Čuda Ana in Ivan, — Douč Ivanka, Dolničar Jože in Marija, Douč Franc, Daria Angela, Dežan Marija, Drufovka Franc, — Erjavec Valentin, Erjavec Janko, Erjavec Ivanka — Fink Ana, Frbežar Jože, Fingret Mila, — Gorjanc, Grum Marija, Gradisek Danica, Gautož Ivan, Gabrovsek Ludvik, — Hrastar, Hrastar Mara, Hlebš Rozi, Habič Mici, Herak Marija in Rudolf, Hočvar Franc, — Jaro Ivan, Jelčič Jerica, Ježek Franc, Jekčin Jožica, Jeruc, Jakulin Mici, Janež Cecilija, Jernej Štefica, Janež Mimi, Jeriha Jerca, Jakopič Andrej, — Košir Pavla, Kržič Cilka, Kirn Helene, Karlin Marjan, Kneps Kristina, Knafel Vida, Klešnik Marija, Kerpan Marija, Kerpan Marijeta, Kočar Alojz, Kočar Ana, Košir Alojzij, Kocjan Režika, Kastelic Franc, Kastelic Marija, Koman Silvo, Karlin Marjan, — Lambergar Franciška, Langof Marija, Lončar Maks, Lipovšek Terezija, Lavrič, Lozar Lado, — Molka Marija, Možina Katari-

na, Medved Ivanka, Mlakar Alenka, Marinko Marija, Malič Marija, Mlinar Marija, Mihelič Marija, Markolc Gustina, Marinko Vinko, — Novak Stanislav, Novak Alojzij, — Okoren Fani, — Paternoster Ivan, Pajk Marija, Pečan Jože in Ana, Podraž Terezija, Primožič Tilka, Placer Marija, Presetnik, Pasler Marija, Pečan Jože, Podobnik Olga, Mici Peuc, Pečnikar Jožica, Polavšek Francka, — Račič Franc, Rohaček Janez, Rus Franciška, Račič Mara in Majda, Rahne Valentin, Remškar Marko, — Sustar Jernej, Selan Franciška, Stele Marija, Smrekar Rozalija, Snaj Franciška, Stare Alojzij, Snaj Avgust, — Šparovec Jožica, Šubelj Franciška, Škarja Angela, Šparovec Ivanka, Škufca Franc, Šubelj Ana, Šubelj Cilka, Šefic Albinica, — Trčič Miro, Turk Elizabeta, — Uranč Franc, Urbanc Stanko, — Vončina Ivana, Vrečar Franc, Vrečar Terezija, Valentinčič Ivan, Vrbovec Alojzij in Mimi, Vidergar Alojzij, Vizjak Vera, — Zajc Terezija, Zare Ljodka, Zupančič Rudolf, Zupančič Anton, Zupančič Pavla, Zajc Franc, Zupančič Danica, Zabukovec Mili, Zajc Magdalena, Zajc Terezija, Zaletel Pavel, — Žigon Ivan, Židan Mimi, Židan Ivanka.

OSEBNE NOVICE

Poroka. V cerkvi sv. Petra sta se poročila 17. decembra g. Jože Setničar, finančni p. preglednik iz Ljubljane in gđ. Mandeljc Jožica iz St. Vida pri Stični.

Varčujte za vodo!

KULTURNI OBZORNIK

Konservatorsko delo pri Hrvatih

Konservatorski urad v Zagrebu je začel izdajati lastne publikacije pod naslovom Konservatorski rad kod Hrvata. Zdjaj je izšla prva številka, ki jo je uredila prof. Lina Andjela Horvat in napisala tudi tekst. Pri sestavi knjige so sodelovali tudi prof. Ana Bogdanovič in prof. Tihomil Stahuljak predvsem pri razvrstitvi teksta kakor tudi izbiri slik, ki predstavljajo priloge (48 na lepem papirju). S to prvo številko se je konservatorski urad Državnega konservatorskega zavoda v Zagrebu izredno lepo predstavil širšemu občinstvu ter na najnazornejši način prikazal smisel in uspehe svojega kulturnega poslanstva. Konservatorsko delo med široko javnostjo še ni popularizirano kakor je muzejsko ter je zato zavod čutil potrebo, da v reprezentativni obliki izpove najprej svoje osnovne principe, po katerih rešuje stare spomenike hrvatske preteklosti ter v kakšnem okvirju vrši to svoje poslanstvo. Zato smo veseli prav teh osnovnih načel konservatorskega dela, kakor ga je napisala v uvodnih člankih prof. Horvatova naravnost s katekizemsko jasnostjo, na način, kakor pri nas piše in tiska prof. Ušeničnik svoje knjige. Z vprašanjem in odgovorom na robu je pregled misli v člankih izredno ponazorjen in jasno prikazan. V prvem svojem članku govori

avtorica o splošnem v konservatorskih zavodih ter rešuje vprašanja: kaj je konservatorski zavod? Kaj je spomenik? Kakšno je razmerje konservatorstva do sodobne umetnosti? Kaj so naravni spomeniki in kaj je zaščita prirode? Pri tem poudarja etično in estetsko stran konservatorstva. Še bolj zanimiv pa je drugi članek pod naslovom: Razvoj konservatorske misli z ozirom na hrvatske kraje. V njem je podana vsa zgodovina čuvanja spomenikov na Hrvatskem, nje neuspehi in uspehi pa tudi zmotne in dobre metode, ki so spremljale v teku časa reševanje spomenikov. Tako pisateljica naglašala romantično razumevanje tega vprašanja, ki je spomenikom prej škodovalo kakor koristilo, kajti šlo je predvsem za rekonstruiranje in popraviljanje spomenikov v smislu čistih zgodovinskih slogov. Ta metoda je n. pr. uničila Kaploč. Izkazalo se je, da je restavriranje in historiziranje jalov posej, ki je imel namen samo zavlačevati propad spomenikov ter jim tako zadržati življenje med nami. Toda tudi ta je samo zlasti Bulič nastopal proti restavriranju in spravljanju spomenikov v prvotno stanje, temveč mu je šlo zato, da se spomeniki ohranijo v takem stanju, v kakršnem smo jih zatekli. Tu se zadržuje še drugi način konserviranja: biološka prehodna faza za tretjo metodo, s katero dela današnji konservatorski urad: stare spomenike je treba konservirati ter jih vključiti v novo življenje. To

Zelimo, da bi bili dobri tisti, ki so okoli nas, ne trudimo se pa, da bi sami postali dobri. (sv. Avguštin).

Koledar:
Torek, 19. grudnia: Urban V., papež; Favsta, vdova; Tea, muš.; Darj, mučenec.
Sreda, 20. grudnia: IV. kvarte; Viktorija, devica in mučenica; Servul, spoznavalec; Mardonij, mučenec.
Operno gledališče:
Opera:
•Clivio. Red A. Ob 16.30
Kino Matica:
•Festival v Solnogradu: ob 16 in 18.
Kino Union:
•Takšna mi ugaja: ob 16 in 18.
Kino Sloga:
•Nora: ob 16 in 18.
Lekarniška služba:
Nočno službo imajo lekarnice: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deu, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bohine ded., Rimska cesta 31.

NOVI GROBOVI

† Martin Kotnik. V najlepši mladosti je izdihnil dijak VII. razreda gimnazije Martin Kotnik. Rajni leži v mrtvašnici splošne bolnišnice. Pogreb bo v sredo ob treh popoldne izpred župne cerkve na Viču na viško pokopališče.
† Tanjica Cehovin. V Ljubljani je neusmiljena smrt pretrgala nit življenja mali Tanjici Cehovin. Za njo žalujejo starši in sestrice Saška in jo bodo pospremili v zadnji domok v torek ob pol štirih popoldne iz kapele sv. Marije na Zalah.
† Antonija Kramer. Za vedno je zatisnila oči gospa Antonija Kramer, vdova trgovca v Trbovljah. Drago mater bodo pospremili na zadnji poti v torek ob dveh popoldne iz kapele sv. Nikolaja na Zalah.
† Marija Peklaj. V Hruševem je umrla soproga posestnika gospa Marija Peklaj, roj. Grapar. Drago mamo bodo pospremili na zadnji poti v torek ob devetih popoldne iz hiše žalosti Hrušev št. 10 na pokopališče na Dobrovo.
† Uršula Perharič. Umrla je v Ljubljani trafikantinja Uršula Perharič. Pogreb bo v torek ob štirih popoldne iz kapele sv. Frančiška na Zalah.
† Lojze Meserko. Po kratki a mučni bolezni je preminil v Ljubljani dolgoletni poslovodja tvrdke Osvald Pengov gosp. Lojze Meserko. Zasluznega sodelavca podjetja bodo pospremili na zadnji poti v sredo ob dveh popoldne iz kapele sv. Jožefa na Zalah.

na, Medved Ivanka, Mlakar Alenka, Marinko Marija, Malič Marija, Mlinar Marija, Mihelič Marija, Markolc Gustina, Marinko Vinko, — Novak Stanislav, Novak Alojzij, — Okoren Fani, — Paternoster Ivan, Pajk Marija, Pečan Jože in Ana, Podraž Terezija, Primožič Tilka, Placer Marija, Presetnik, Pasler Marija, Pečan Jože, Podobnik Olga, Mici Peuc, Pečnikar Jožica, Polavšek Francka, — Račič Franc, Rohaček Janez, Rus Franciška, Račič Mara in Majda, Rahne Valentin, Remškar Marko, — Sustar Jernej, Selan Franciška, Stele Marija, Smrekar Rozalija, Snaj Franciška, Stare Alojzij, Snaj Avgust, — Šparovec Jožica, Šubelj Franciška, Škarja Angela, Šparovec Ivanka, Škufca Franc, Šubelj Ana, Šubelj Cilka, Šefic Albinica, — Trčič Miro, Turk Elizabeta, — Uranč Franc, Urbanc Stanko, — Vončina Ivana, Vrečar Franc, Vrečar Terezija, Valentinčič Ivan, Vrbovec Alojzij in Mimi, Vidergar Alojzij, Vizjak Vera, — Zajc Terezija, Zare Ljodka, Zupančič Rudolf, Zupančič Anton, Zupančič Pavla, Zajc Franc, Zupančič Danica, Zabukovec Mili, Zajc Magdalena, Zajc Terezija, Zaletel Pavel, — Žigon Ivan, Židan Mimi, Židan Ivanka.

OSEBNE NOVICE

Poroka. V cerkvi sv. Petra sta se poročila 17. decembra g. Jože Setničar, finančni p. preglednik iz Ljubljane in gđ. Mandeljc Jožica iz St. Vida pri Stični.

Varčujte za vodo!

Obvestila Prevoda

Delitev moke
Trgovci dvignejo moko za delitev v decembru 19. t. m.
Ljubljanski potrošniki dobijo pri peku kruh ali pri svojem trgovcu moko in kvas za mesec december in sicer:
1. Na osnovno živilsko nakaznico: dnevno po 225 g kruha ali za sedmih 16 del (odrezki) od 16. do 31. decembra) 2,976 kg enotne moke ter 23 g kvasa.
2. Na dodatno živilsko nakaznico za ročne delavce (R. D.) in za noseče žene (N): dnevno po 150 g kruha ali za ves mesec 3,844 kg enotne moke in 24 g kvasa.
3. Na dodatno živilsko nakaznico za delavce pri težkih delih (T. D.) dnevno po 250 g kruha ali za ves mesec 6,407 kg enotne moke in 38 g kvasa.
4. Na dodatno živilsko nakaznico za delavce pri najtežjih delih (NTD): dnevno po 350 g kruha ali za ves mesec 8,968 kg enotne moke in 53 g kvasa.
5. Na dodatno živilsko nakaznico za kruh za bolnike: dnevno 100 g kruha ali za ves mesec 2,56 kg enotne moke in 15 g kvasa.
6. Na dodatno živilsko nakaznico za mladino od 16. do 18. leta (DoM): na odrezek »Mlad. c 31« 1,281 kg enotne moke in 8 g kvasa.

Delitev bonbonov
Bonbone na odrezek »18« dodatno živilske nakaznice DoMa, DoMb in DoMc deli tudi Trška Stine, Dunajska cesta.
Ljubljanske tvrdke prodajajo bonbone na nakaznico brez prečiska in z eno prečiskano vlijoljasto črto.

Prodaja medu
Otroci od 4. do 9. leta dobijo med pri Cehelarski zadrugi, Dunajska cesta, na odrezek »C 5« »nakazila mleka«, (kar je v obvestilu izpadlo) za mesec december.

Delitev žganja
Potrošnikom bodo delile žganje na drobno sledbe tvrdke — izdelovalke v svojih poslovalnicah: Alko (Gosposvetska 13), Barbič (Malenškova 11), Cermelj (Knafjeva 12), Jeras (Dunajska 33), Maček (Čankarjevo nabrežje — Krojaška ulica 8), Malina (Frankopanska 9), Marinko (Metelkova 13), Nazor (Sv. Petra cesta), Radonič (Malenškova 9) in Silvoč (Kolodvorska 24).

Prodaja vermuta
V Zel. nab. zadrugi se bo vršila na Helweisovi 35. ne pa na Costi 800 let Ljubljane.

Operno gledališče

Opera:
Torek, 19. decembra, ob 16.30: »Clivio, Red A.
Sreda, 20. decembra, ob 16.30: »Thais, Red Cetrtek.
Četrtek, 21. decembra, ob 16.30: »September, Red B.

Uprava Državnih gledališč naproša p. n. abonente in druge obiskovalce gledaliških predstav, naj opustevaro prepoved vstopa na sedeže v auditoriju, čim se je oavertura ali dejanje na odru prišlo. Biljeterji imajo v tem pogledu strog nalog, zato prosil Uprava, da jim zamudniki ne delajo neprikl. Opozarjamo, da se začenjajo vse predstave točno ob napovedanem času in je v interesu vsakega posameznega obiskovalca, da pravočasno zasede svoje mesto.

Vstopnice, datirane s datumom 7. XII., kapljene za predstavo opere »Clivio, ki je bila takrat za red A odpovedana, veljajo za današnje »Clivio, ki bo za red A.
Zaradi preselitve Drame v Operno poslopje se bodo odšle v Operi vršile predstave po temle dnevnem redu: Dramske predstave: ob ponedeljkih in četrčkih zvečer ter ob petkih, sobotah in nedeljah popoldne. Operne predstave: ob torkih, sredah, sobotah in nedeljah zvečer. — Zato bodo imeli abonenti reda Četrtek operne predstave ob sredah, abonenti reda Sreda pa dramske predstave ob četrčkih. V tem tednu in preko božičnih praznikov bodo v razporedu predstave še neke izjeme, tako n. pr. bo v petek, 22. t. m. za red D dramska predstava zvečer, opera izven abonmaj popoldne. Uprava prosi svoje p. n. abonente, da blagohotno upoštevajo novo razvrstitev predst. h kateri je pristopila tudi v njihovem interesu, ker bo samo tako mogla izpolniti svoje obveznosti nasproti svojim stalnim obiskovalcem tudi v novih prilikah.

IZŠLA JE NOVA KNJIGA »SLOVENCEVE KNJIZNICE«

HENRY BORDEAUX VRNILA SE JE

mu krogu dostopni nakladi ter v znatno pomnoženi drugi izdaji.
Album Petra Kocjančiča je najrazkošnejši, kar smo jih videli, in priznati moramo začudenje, da smo si ga ob teh časih sploh mogli privoščiti: veliki folio, zgledno postavljeni in razvrščeni tisk Ljudeke tiskarne, najfinjši papir z dragocnim originalnim japonskim papirjem na čelu, poleg tega pa bele pergamentne platnice po načrtu samega avtorja, ki je zares okrasil svoj album tudi s prav prijetnimi napisnimi vinjetami, saj je vendar po poklicu predvsem grafik in tudi slikar, kakršnega nam kaže fotografija njegove oklne slike »Iz okolice Šmarja«, kjer je bila posneta večina priloženih fotografikih umetnin.
Samo 12 izvodov s po 12 originalnimi fotografijami najrazličnejših motivov, ki so z besedilom povezane v album, je že v rokah zadovoljnih ljubiteljev, zato pa izrekamo željo, naj bi se med nimi vendar našel tudi dobrotnik, ki bi to zbirko prvovrstnih fotografij žrtvoval Vseučilški knjižnici ali kakim drugim javni zbirki.
Pred uvodom je mojster fotografije, Peter Kocjančič, pod svojo fotografijo lastnoročno napisal, da je umetnost ne-utolajljiva žejja po večni lepoti. S svojo zbirko je odkril mnogo te toplote, hkrati je pa s tiskanim zaključkom, kjer so citirane kritike posameznih fotografij, kakršne so objavili prvi strokovnjaki to in onkraj morja, posebno svoji domovini odkril, kako njegova prizadevanja za lepoto visoko ceni tujina.
Ante Gaber

Drabne novice

Maša zadušnica ob drugi obletnici smrti Gregorija Oajja, dipl. pravnika, se bo brala dno 20. dec. ob pol 10 pri oltarju Brozjanske matere v stolnici.
Sv. maša zadušnica na obletnico smrti za pok. Župetom Gospodaričom iz Praproč pri St. Rupertu, ki je umrl v internaciji, bo danes, v torek, 19. decembra, ob 6.30 pri Sv. Petru, Vsi v Ljubljani živeči Sentrupet. čani vlijudno vabljeni.
Za učiteljice bo tridnevna duhovna pravica na božič od 21. do 24. decembra v samostanski kapeli pri uršulinkah. V četrtek, petek in soboto bo ob pol 18 govor, v nedeljo ob 7 zjutraj pa sklep. Vse učiteljice iskreno vabljenel
Drž. tehniška srednja šola. Prijave učenecv, ki bi se za letoek solako leto vpisali v I. odmesno v II. letnik odsekov tehniške srednje šole (arh.-gradbeni, strojni in elek. trotehniški odsek), se bodo sprejemale v torek, dne 19. decembra in v sredo, 20. decembra t. l. od 9-11 (Gorupova ul. 10, I. nadst.)
Formicot pastile za desintekcijo ust in grla dobite v lekarnah.
Radio aparate, gramofone ali posamezne dele kupuje po najvišji dnevni ceni A. Kovačič, Prešernova 44.
Pisalne in računske stroje ter boljša nalivna peresa kupuje po najvišji dnevni ceni A. Kovačič, Prešernova 44.
Tretja javna produkcija gojencev šole Glasbene Matice bo jutri, v sredo, ob 17 v mali filharmonični dvorani. Podrobni spored v knjigarni Glasbene Matice.
Tatvine ograj ob Ljubljanci so se posebno zaradi stieke s kurivom začele množiti. Zato mora mestno županstvo svariiti vse prebivalstvo, da ne odnaša lesenih ograj z obrobij Ljubljance za kurivo. Mestna občina nikakor ni v stanu, da bi odnošene dele ograj stalno nadomeščala z novimi, ker je vsaj stavbni les pod zaporo. Če bodo ograje ob cestah vzdolž Ljubljance uničene, bodo morali vsi prebivalci Ljubljane občutiti posledice zmanjšanja varnosti prometa in tudi morebitne nesreče, ki se bodo prav lahko zgodile zaradi odstranjenih ograj. Zato naj sleherni v lastnem interesu varuje mestno imovino ter onega, ki jo hoče poškodovati takoj naznanj najbližji policijski stražnik ali pa mestnemu županstvu.

Semenski krompir. Ljubljanska mestna občina je dobila več vagonov odbranega in vsestransko priporočljivega ter priznanega semenskega krompirja iz Nemčije. Na razpolago so sorte »Outbota«, »Sieglind« in »Ackersegens«, ki so bile v listih že opisane. Vabimo kmetovalce, naj ne zamude ugodne prilike za zameno semenskega krompirja. Naročnik namreč odda enako težo svojega jedinega krompirja Prevodu, nato pa dobi iz skladišča Glasne kmetijske blagovne zadruge nemški semenski krompir. Cena za semenski krompir je 5 lir. Prevod pa plača za jedilni krompir 2,50 lire za kilogram. Krompir je selekcioniran, odporen proti boleznim in mnogo bolj rodovitjen kot naše domače sorte ter ga zato vsem našim kmetovalcem prav toplo priporočamo. Nakaznico in informacije daje mestni gospodarstvi urad v Beethovnovi ulici št. 7 v sobi št. 15 od danes dalje.

Otvoritev potniškega prometa na kočevski progi

Z 18. decembrom t. l. je bil otvorjen potniški promet do in od Ribnice. Od tega dne dalje vozijo dnevno med Ljubljano in Ribnico mešani vlaki z odhodom iz Ljubljane ob 5.45, 14.14 ter prihodom v Ribnico ob 9.16 in 17.41 ter v obratni smeri z odhodom iz Ribnice ob 6.45 in 15.10 ter prihodom v Ljubljano ob 9.37 in 18.15.

Dovoljena je tudi odprava priljage in ekspresne robe, ako potnik prevzame pošiljko takoj pri vlaku. Prepovedana pa je odprava teh pošiljk v medsebojnem prometu med postajami kočevske proge. Sprejemanje brzovoznih in robnih pošiljk je do nadaljnjega ukinjena.

»Naš Beograd je kot mrtvo mesto«

Štiri tedne pod Titovo svobodo — Dnevnik nekega na nemško stran prebeglega Srba

Pod tem naslovom in podnaslovom objavlja graška »Tagesspost« dne 13. t. n. dnevnik srbskega ing. Jovana B., ki je ostal v Beogradu, ter je pričakal »evrejske osvoboditelje«. Okušil je tudi sam Titovo »svobodo«. Dnevnik se glasi:

13. oktober: Sveto je pravkar priletel k meni. Priporoča mi, da so sovjetski oklepniki že prišli do Avale. V mestu je veliko vznemirjenje. Vsakdo čuti, da Nemci ne bodo držali Beograda za veliko ceno. Marsikateri znanec se priključuje koloni, ki zapušta mesto čez Savo. Tudi Sveto želi oditi. Zaradi tega sva se pri »Ruskem caru« precej prepirala. Svobodna Jugoslavija bo vsem slovanskim narodom in tudi človeštvu podarila nov mir.

15. okt.: Sovjeti so vdrl v mesto pri Topčideru. Se v sivini dneva lahko spoznaš velike oblake dima nad vojašnicami kralj. garde. Sovjeti baje streljajo s topovi iz hiš. Od časa do časa se pojavljajo stirmoglavci, ki se pa ne spuščajo nižje. Od popoldneva bepimo v kletih in pijemo žganje. Ali bomo postali svobodni? Mislim, da je sedaj vsa Beograd v kletih in pričakuje prihoda Sovjetov.

17. oktober: Težke dni preživljamo. Po ulici Miloša Velikega še vedno leže mrtlič. Naši prvi novi stanovalec: neki stoltnik in komisar. Oba sta vjudna, toda molčeča. V mesto so vkorakale na Slaviji tudi prve komunist. enote. Kaj so vse morali doživeti ti ljudje. Vsi so sestradani in razčepani. Človek bi se jih bal, če bi ne vedel, da so sorojaki.

21. oktober: Nemci so večeraj zarana zapustili zadnje postojanko na Kalimegdanu. Tišina in mir po silnih borbah vplivata zelo prijetno. Nameravam iti k Uragi in pri njej poizvedeti, kako so preživeli vse to. Na Aleksandrovi cesti nobene žive duše. Pri cerkvi sv. Marka me je ustavila komunist. straža. Pozvala me je, naj se vrnem domov in s poročim tudi vsem ostalim stanovalcem, da se morajo staviti vsi na razpolago. Hvala Bogu, da je imela moja žena doma živil še za nekaj dni. Mir in red se bosta kmalu povrnila.

22. oktober: Prebivalstvo se mora javljati pri policijskih revirjih, ki jih sedaj imenujejo ljudska zbirališča. Tam čaka že velika množica ljudi.

Nasproti so stale skupine sov. vojakov. Povedal so mi, da so to NKVD. Z njimi so komunisti. Ko smo čakali nekaj ur, so nas obšli in vsakega uvrstili v gotovo skupino. Priljubilo tretjino vseh, ki smo bili tam zbrani, so zastražene odnelež v neznan smer. Pozneje so nam sporočili samo toliko, da so jih začasno evakuirali. Hrano jim je bilo mogoče poslati v pošto ministrstvo. Majhen del, večina stare ljudi, so nas pustili domov. Jaz sam sem bil med listimi, ki so ostali in od katerih so sprejeli osebne podatke. Dejali se nam, da smo posebno za neeljiv in da moramo kot delovno poveljstvo pomagati pri obnovi mesta. Vsako jutro ob 8 uri se je treba javiti na policijskem revirju. Na poti domov sem opazil prve velikanske lepake s slikami Stalina in Tita. Vse trgovine so še vedno zaprte. Oklepnikov ne vidimo več skoraj nobenih.

24. oktober: Zena mi pripoveduje, da so pričeli na Banjici streljati ljudi. Se vedno ne morem verjeti. Govore pa, da so na Banjici postrelili nekaj tisoč mož in žen, ki so bili uradniki in uslužbenci v upravi in pri policiji. Sedaj sem se pričel bati tudi za Djordja. Še zvečer je bil v mestnem sanitetnem uradu. Njegova žena Joka. Ko jo vprašam, če ima kakše podrobnosti z Banjice, skomizgne sramo z rameni. Vsak obup me vznemirja.

25. oktober: Toga dne ne bom pozabil. Djordja so ustrelili in tudi inž. Milana P., s katerim sem leta 1940. delal v Vojvodini. Mrtva sta tudi Sima in mladi Milan C. Ta je imel službo v govedarstvem ministrstvu. Ustreljena je tudi moja tovarišica Vera S., s katero sem skupno študirjal. Bila je državna uradnica ter je vzdrževala svojo bolno mater. Po ulicah je še vedno težka tišina. Vse je preplavljeno z lističi in letaki. Hrane imamo še za en dan. Izjavljajo pa, da bo v bodoče razdeljevala živila glavna intendantura narodne osvobodilne vojske. Vodim

delovni urad. Več sto nas je ter imamo nalogo popraviti pančevski most. Zvečer mi pripoveduje žena, da smo dobili novega stanovaleca. Zjutraj ob treh se zbudimo. Odjeknili so strelji. Zena je prišla vsa preplašena vpiti. Ko sem stopil v sedno sobo, da bi pozvedel za vzroke vpitja, sem opazil, da sta sedela dva vojaka za našo mizo iz mahagonija. Bila sta popolnoma pijana in sta vrezavala orke v les. Gardino sta strgala ter stajajo uporabljala za brisačo.

30. oktober: Zena je stala pred pekarno osem ur in čakala na kruh. Član komunistične stranke je bil navzoč kot nadzorni organ. Zaradi dolgega čakanja so ljudje podražali. Nenadoma je nek civilist poklical dve osebi iz vrste ter ju aretiral. Nihče ni spregovoril besede. Končno je dobila Mira za nas polovico hlebčka koruznega kruha. Z naše delavske kolone sta danes pobegnili dva moža. Zahtevali so me na policijski revir. Mesto je preplavljeno z letaki, tiskovinami in stenskim časopisi. Se nepoškodovane tiskarne delajo noč in dan. Grafično delavstvo dobiva stanovanja na Dedinju. Tudi hrano jim dostavljajo na domove. Čisto nič drugega kot komunistična propaganda. Kam nas vse to vodi?

2. november 1944: Naš Beograd je kot mrtvo, neprijazno ter neprijetno mesto. Sedaj so odšla zadnja sovjetska vozila. Samo še nekaj avtomobilov od AVNOJ in Vrh. štaba. V mestu ni odprta nobena gostilna in nobena kavarna. Pročelja hiš so nema. Sovjeti, ki so v mestu, spadajo v drugo garnituro ter so vsi zapušeni in brez pomena. Moj oesed misli, da streljajo ljudi v zaporih še dalje. Tudi podnevi čujemo salve in regljanje streljane. O treh možeh, ki so jih zaprli, nimam več nobenih sporočil. Zene še nosijo hrano v ministrstvo.

5. november: Šele sedaj, po nekaj tednih vidimo in zvemo, koliko jih je pobegnilo. Mojih znancev je tu samo še nekaj. Tudi glad goni ljudi iz mesta. Toda nas nekaj držimo skupaj. Tudi pri delu doživljamo vedno znova primere prej neznanne solidarnosti. Mladino organizirajo. Mitingi, konference, zborovanja in predavanja. Kongres jugoslovanske mladine. Vse je postavljeno na glavo, kakor da bi morali pozabiti na mladino. Tudi mali Mirko je komaj še kako minuto doma.

6. november: Mira je odpotovala. Stanovanje sem našel prazno. Soed mi je pripovedoval, da sta jo odvedli dve osebi v posebno delavsko enoto. Zapustila mi ni nobenega sporočila. Kako apatičen je postal človek. Sedim za mizo. Prostor me je žene je prazen. Zadnji petrolej gori v svetilki. V oesedi sobi so zopet živahni. Na kaj še je čakam?

7. november: Mira se še vedno ni vrnila. Ljuba moja žena, da se moralo pač do tega priti. Kam so te odvlekli? Ah, saj nima nobenega pomena spraševati. Na policiji mi niso dali nobenega pojasnila. Stanovanje je obupno prazno. Vsi prijatelji našega skupnega življenja so pobegnili. Vse tvoje in svoje sorodnike sem še snoči obiskal. Bilo je že pozno in ulična straža me je hotela zapreti. Niti besedice ne morem zvedeti o tebi. Kakšen zid molka se vendar dviga med nama? Mira, kje si? Kako naj brez tebe vse to prenešem?

10. november: Nihče več ne govori o nemškem okupatorju. Če danes amatramo koga za nacionalista, štejemo k njemu — Nemce.

12. november: Ne, to ni več obraz onega Sovjeta, ki sem se ga naučil ceniti v letih svojega ujetništva. Ali je to sploh še obraz? Človek se zgrozi pred sivo anonimnostjo, ki koga pogleda. Razžive se sile ponoči. Kriki pijanih vojakov, tuljenje in divjanje odmeva po praznih ulicah. Mi pa sedimo doma in čakamo. Na kaj le čakamo? Ali naj še čakamo? Uvidevam, da smo vsi tu izročeni rutini zverinskega etroja. »Golub, na to smo računali,« je pred dnevi izjavil mladi Savo Z. On dela v moji enoti. Ima prav. Vsi smo podlegli strahotni zmoči.

18. november: Hočemo pobegniti iz te grobnice. Savo mi je priznal, da bo pobegniti s skupino nekaterih mož. To noč sem se odločil. Tudi jaz bom to storil. Kaj me še drži tu? Kaj pa še lahko zgubim? Mire ne bo več nazaj.

Prijatelji in znanec so ali mrtvi, ali so izgubljeni ali pobegnili ali pa umolkli. Mrzlo in neprijazno je v sobi. Zivljenje gre dalje kot razblinjen sen.

Inž. Jova B. je naslednjo noč preplaval Donavo. S seboj je vzel samo to, kar je imel na sebi in vojlo pobegniti pred novzdruženim stajem.

Zaplenjena imovina upornikov

»Službeni list« dne 16. decembra 1944 prinaša odločbo šefa pokrajinske uprave o zaplembi imovine kirurga dr. Lavriča Božidarja in njegove žene Dušane in upornikov Krevsa Leopolda, Rutarja Antona, Sporarja Franca in Colariča Silvestra.

POIZVEDOVANJA

Svetlorjava usnjena denarnica se je izgubila 13. dec. zvečer. Pošten najditelj se prosi, naj jo odda v fototrgovini Joško Smuc, banka Slavija.

MALI OGLASI

Službe dobe

SPREJMEMO TAKOJ pisarniški moč in te kacio. Merkur, Puharjeva 6.

SLUŽKINJO za vsa hišna dela sprejme takoj ali s 1. januarjem dvočlanska družina. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11117.

Stroj

STARE STROJNE DELE tudi neuporabne, kupi strojno tehnična pisarna, Rimska c. 13, telefon 37-55.

SEPIJING STROJ 500 mm skokovne dolž. in VITALNI STROJ do 50 mm, skoro nova najmodernejša, proda IHERŠIČ, Rimska cesta 13, telefon 37-55.

VENECIJANKO moderno, skoro novo, za dve olini, kot polnojarmerik, proda IHERŠIČ, Rimska cesta št. 13, telefon 37-55.

STRUŽNICO skoro novo, moderno 200x1900 mm z Norton, vedilnim in povlačnim vretenom z elektr. motorjem in vsemi tovarniškimi pritlikinami, prodam IHERŠIČ, Rimska cesta št. 13, telefon 37-55.

Kolesa

OTROSKI TRICIKELJKI za 1-3 let stare ugodno napredaj. Merkur, Puharjeva 6.

Damsko in moško KOLO zelo ugodno napredaj. Merkur, Puharjeva 6.

KINO »UNION«

Plasalka — kmatica »TAKSNA MI UGAJAŠ« Gosti Hubor Wolf Alibach Retty Predstave ob 16 in 18.

KINO »MATICA«

Dorba znamenite pevke in male abiturientke v glasbenem filmu »FESTIVAL V SOLNOGRADU« V glavni vlogah: Villy Birrel, Lili Dagover Predstave ob 16 in 18.

KINO »SLOGA«

Film po motivih psihološko globoko zasnovanega Henrik Ibsenovega dela »NORA« Luise Ullrich Viktor Staal. Predstave ob 16 in 18.

Objave

DOTIČNI GOSPOD ki mi je večeraj pomotoma vzel suktnjo v gostilni Odeon na Poljski cesti naj jo tukaj vrne na naslov: Gruden, Cesta na Brdo 12. Ker je dotična oseba dobro znana in je bila opazovana, naj se izogne policijski potov.

ZBIRKA »SVET«

Naznanjamo, da je v soboto odšla k Bogu po plačilo za svoje trudapolno delo naša dobra mama in stara mama, gospa

Uršula Perharič

trafikaninja Pogreb bo v torek, dne 19. decembra 1944 ob 16. uri z Zal, kapele svetega Frančiška na pokopališču k sv. Križu.

Zalujoči rodbini: PERHARIČ, STRNAD.

Prodamo

3 m BLAGA za dežni plašč »Hurbertus« prodam. Nasl. v upravi »Slov.« pod št. 11089.

BLAGO za moško obleko in pohištvo (kavč) prodamo. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11089.

STRUŽNICA in 2 vrtna stroja zelo ugodno napredaj. — Merkur, Puharjeva 6.

Umrla nam je naša nepozabna mati, stara mati in tašča, gospa

ANTONIJA KRAMER

vdova trgovca v Trbovljah

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 19. t. m. ob 14. uri z Zal, kapele sv. Nikolaja, na pokopališču k sv. Križu.

Ljubljana, 18. decembra 1944.

Ana Pučnik, hčerka;

dr. Josip Pučnik, zet;

Mira Puc, dr. Ivan Pučnik in Majda Gabriček, vnuk in vnučkinji.

Kupimo

NAHRBTNIK dobro ohranjen, srednje velik, kupim. — »Everest«, Prešernova ulica 44.

VRECE IN KARBID kupimo. Plačamo zelo dobro. Merkur - Puharjeva 6.

KUPIMO 2 gumi dire, nosilnost 4 do 5 ton, 1-betonski mešalec 1 trilekaj, nosilnost 300 do 400 kg, 2 elektro-motorja 7 do 10 HP, vse v novem ali razbljenem stanju. Pismene ponudbe pod »Dobro plačamo na upravo« »Slov.« pod št. 11045.

RAZMNOŽEVALNI aparat, dober, kupim. Ogled iz prijaznosti pri tvrdki »Everest«, Prešernova ulica 44.

KUPIMO RADIO in klavir. Merkur, Puharjeva 6.

KUPIMO OGLJE vsake količine, vrece, karbid in železne so-de. Plačamo izredno dobro. Merkur, Puharjeva 6.

TANJICA

V njen poslednji prerani domek jo bomo spremili v torek, dne 19. t. m. ob pol štirih popoldne z Zal, kapele sv. Marije na pokopališču k sv. Križu.

Ljubljana, 18. decembra 1944.

Goboko užaloščeni:

KAROL in IVANKA ČHOVIN, starši;

SASKA, sestrica

in ostalo sorodstvo.

ALOJZIJ MESERKO

TRGOVSKI POSLOVODJA

V NJEGOV ZADNJI DOM GA BOMO SPREMILI V SREDO, 20. T. M. OB DVEH POPOLDNE Z ZAL, KAPELA SV. JOZEFA, K SVETEMU KRIŽU.

LJUBLJANA, TORGAV - ELBE, 18. DECEMBRA 1944.

Objave

TVRDKA OSVALD PENGOV naznanja žalostne vesti, da je po kratki in mučni boleznj preminul njen dolgoletni poslovodja, gospod

Loize Meserko

Pogreb dragega sotrudnika bo v sredo, dne 20. t. m. ob 2 pop. z Zal, kapele sv. Jožefa, na pokopališču k sv. Križu.

Ljubljana, 18. decembra 1944.

Marija Pektaj roj. Grapar

soproga posestnika

Pogreb nepozabne pokojnice bo v torek, 19. t. m. ob 9. uri popoldne iz hiše žalosti Hrušovo št. 19 na pokopališču na Dobrovo.

Hrušovo, Ljubljana, 18. dec. 1944.

Globoko Zalujoči:

Franz Pektaj, soprog; Franc, Anton, Matija, Ivan in Josip, sinovi; Marija por. Nered in Frančiška, hčeri; Franc Nered, zet; vnuki in vnučkinje: Jakob Grapar, brat in Frančiška Oven, sestra ter ocalo sorodstvo.

Kotnik Martin

dijak 7. razreda gimnazije

Leži v mrtvašnici splošne bolnišnice. Pogreb bo v sredo, dne 20. decembra 1944 ob 3. uri popoldne izpred župne cerkve na Vrhu na viško pokopališče.

Zalujoči:

Ela, mati ter družine Martineček, Ermenec in Mesojedec.

MESERKO VERA

JAVLJAM V SVOJEM IMENU TER V IMENU SINA LOJZETA VSEM SORODNIKOM, PRIJATELJEM IN ZNANCEM PREZALOSTNO VEST, DA JE UMRLO PO TEŽKEM TRPLJENJU NAJIN LJUBI MOZ IN PREDOBRI OČE, GOSPOD

ALOJZIJ MESERKO

TRGOVSKI POSLOVODJA

V NJEGOV ZADNJI DOM GA BOMO SPREMILI V SREDO, 20. T. M. OB DVEH POPOLDNE Z ZAL, KAPELA SV. JOZEFA, K SVETEMU KRIŽU.

LJUBLJANA, TORGAV - ELBE, 18. DECEMBRA 1944.

K. Struppe: 1

ČRNI KRIZ

L

»Ali mrtvi lahko zopet oživijo. Mannel?... Pravis, da ne! Zakaj pa sem jo danes videl? Ne, ne motim se! Saj si jo videl tudi ti... Mrtvi lahko zopet oživijo!... Mannel, pomagaj mi vendar!«

Mrzlični bolnik je omahnil nazaj na blazine. Njegove besede so zamrle v slabotnem stokanju.

Bolničarka je vzela pomirjevalno sredstvo in vprašala mladega moža, ki se je trudil z bolnikom, ali bi ne poslal po zdravnika.

»Čemu neki, sestra? Saj mu ne more pomagati.«

Molče sta gledala oba nemirni obraz bolnika, čigar možgane so mučile strašne predstave.

»Saj je bilo zares strašno, sestra, je kmalu dejal Mannel Heter. »Če bi sam ne bil videl, bi gotovo ne mogel verjeti. In vendar je res. Njegova žena, ki se je ponesrečila pred dvema letoma ob nekem požaru in katere napol zglajezelo truplo sem sam prinesel

»Tam se je peljala tista ženska mimo nas v belem avtomobilu.«

»Toda, gospod Heter...«

»Vsi smo jo takoj spoznali, stric, kočijaž in jaz. Tudi ona nas je spoznala; videlo se ji je na obrazu. Stric je kriknil in hotel skočiti z voza. Toda beli avtomobil je zdrvel naprej proti Mentonu. Preden smo se zavedli tega nezasišanega dogodka, je vozilo že izginito za ovinkom. Stric, ki je po onem požaru živčno obolen, je ob tem razburljivem srečanju dobil nenaden napad. Treba ga je bilo spraviti čim prej nazaj v hotel. Nemogoče nam je bilo dospeti do naše vile v Beau-lieuju. K sreči sta bila tukaj dva zdravnika. Napad je zelo močan in dvomim, da bo mogoče jutri prenesti bolnika. V hotelu nimajo radi bolnikov, posebno če se je bati najhujšega. Ravnatelj mi je to namignil...«

Bolnik je zopet postal nemiren. Skušal se je dvigniti in govoril nerazumljive besede pred se. Kmalu pa je zopet izmučen omahnil v blazine.

Nenadoma pa je iztegnil roke, kot da bi se branil nevidnih sovražnikov.

»Julita,« je zastokal.

Ostale besede so se zgubile v tihem šepetu.

Sestra Renata mu je obnovila mrzle obkladke. Mannel pa je dejal:

»To je ime njegove žene, ki smo jo danes videli.«

»Saj ni mogoče,« je odvrnila sestra.

»Brez dvoma ste se varali.«

»Ne, trije ljudje se ne morejo tako lahko motiti. Pa tudi Julita nas je spoznala.«

»Tedaj pač pred dvema letoma ni zgorela. Odpočijte si, gospod Heter. Preveč ste razburjeni...«

Mannel pa je odklonil.

»Dovolite, sestra, da vam povem vso zgodbo; potem boste lahko sami sodili. Skušal vam bom povedati čisto na kratko.«

Sestra Renata je odprla vrata na balkon in gledala v park, kjer je vladala nočna tiina. Mannel pa je začel pripovedovati:

»Moj stric je živel v podeželski hiši v bližini Budimpešte. Vdrgič se je poročil z Julito Pesano, po rodu Italijanko iz Toskane, ki je bila le par let starejša od Marije, njegove hčerke iz prvega zakona. Družinsko življenje se ni le ždelo zelo srečno, ampak je v resnici tudi bilo. Ljubil je mlado ženo in užival nad tem, da so povsod občudovali njeno lepoto. Zaradi nje je prirejal velike veselice, vzdrževal izbrane konje in izpolnil vsako njeno željo, naj je bila še tako navadna in draga. Njegova velika tovarna je dobro uspevala, zato si je lahko privoščil kakršno koli razkošje.

V tem blešččem okolju se je razvijala njegova hčerka Marija kot tila in nežna cvetka. Po zunanosti je bila lepi mačehi nenavadno podobna. Njena prava mati je bila hčerka beneškega draguljarja in ji je zapustila velikansko premoženje. A tudi brez tega bi Mariji ne manjkalo snubcev. Moja sestrična je bila ljubko in lepo dekle, sicer precej tiha in zasanjana, a udvse prisrčna in ljubezniva.

Sako poletje sem preživel nekaj mesecev v strubi hiši. Tudi jaz se nisem mogel ubraniti Marijinemu čaru... Toda kot ubog študent, ki je živel vsaj deloma od dobroteljnosti njenega očeta, nisem mogel staviti nikakih upov v svoje tiho obozovanje... Poleg tega pa sem bil le malo starejši od nje in sem si moral reči: Preden bom končal pravne študije in si ustvaril primeren položaj, se bo brez dvoma že davno poročila s kakim bogatim plemičem... Z zavistjo sem gledal na številne gospe, ki so prihajali v strubo hišo. V vsakem sem seveda videl tekmeča in sovražnika... če sem bil kdaj tako predrzen, da sem upal na Marijo. Mislim, da ni niti slutila o mojem nagnjenju. Vedno je bila silno ljubezniva z menoj in najini odnosi so bili kot med bratom in sestro. Stric me je imel zelo rad, bil mi je prvi oče. Brčkone bi mu ne bilo neljubo, če bi kdaj prevzel njegovo tovarno.